

63.3(4Чис3)

Ілия Максимів

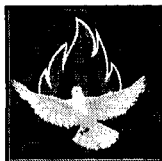
СПОГАДИ

Ілия Максимів

Спогади

Видавництво:
«Вогонь з неба»
м. Івано-Франківськ
– 2012 –

НБ ПНУС

780676

Упорядник:
Петро Гаврилишин

Верстка:
Тимів Христина

Головний редактор:
Маргітич Олесь

Набір тексту здійснений
праправнучкою І. Максиміва
Оленою Степанівною Куриляк

Щиру подяку за фінансову допомогу у виданні цієї
книги висловлюємо

Михайлу Петровичу Гаврилишину

Національний бібліотечний університет
імені Василя Стефаника
код 02125266

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА

№

78 05 75

© Упорядник: Петро Гаврилишин
© Видавництво: «Вогонь з неба»

ВІД УПОРЯДНИКА ВИДАННЯ

Вперше в українській археографії вводимо в науковий обіг «Спогади» Ілії Максиміва (1884 – 1954) – активного громадського діяча с. Коропець, який своєю працею зробив значний внесок у розвиток українського національного руху на наших теренах. Назва «Спогади» дана нами, щоб окреслити для майбутніх дослідників мемуарний жанр даного твору та спростити об'ємну назву твору «ІЛИЯ МАКСИМІВ для Дітей і Внуків. Доля. Родовід. Житяпись. Заповіт. Власні вірші. Друзі. Та загальне». Оригіналом твору є машинопис, написаний автором в м. Абондан (Франція) в 1953 р., який був копійований на ксероксі родичами на Україні в роки незалежності. Дане історичне джерело являє собою цінний носій інформації з локальної історії місцевості Коропця, впливу загальноісторичних подій на життя української спільноти села, повсякденності тощо. Видання передає текст без змін, адже твір виступає і як лінгвістичне джерело, а тому окрім істориків та етнологів може бути об'єктом дослідження для філологів. Невеличкий фрагмент «Спогадів», що стосувався Марка Каганця друкувався в книзі «Ясний Каганець України»

Ілія Максимів народився у с. Коропець Бучацького повіту в селянській сім'ї середнього достатку, що додатково підробляла столяруванням. У 1905-1908 рр. служив у Львові в чині капрала в 95 полку австро-угорської армії. Під час служби був активним членом Просвіти, яка тоді знаходилася на площі Ринок. Це і визначило його національний світогляд. В 1908 р. організує та стає кошовим «Січі» в рідному селі, завдяки чому Коропець був представлений на Сокільсько-Січовому здвизі у Львові 1914 р. Кількість членів «Січі» в Коропці досягнула 120 хлопців і 40 дівчат і була найпотужнішою в Бучацькому повіті. Учасник I Світової

війни, побував у російському полоні. Цінність спогадів ще більше зростає через те, що він двічі обирався війтом Коропця: в часи ЗУНР 1918-1919 рр. та після Акту проголошення Української держави Я. Стецьком 1941 р. Не легка то була праця: «Не раз громада кричала «Осанна»... і то багато разів величали, а ще більше очернювали і то брехнями. А все ж олива – оливою, а брехня – брехнею, та я робив як умів». Після розігнання поляками «Січі» організовує товариство «Луг» в селі, був режисером аматорського театрального гуртка при «Просвіті». Один з ініціаторів та активних засновників Української Районової Молочарні в Коропці, на будівництво якої навіть ризикнув закласти власне поле. В роки II Світової війни його два сини: Михайло та Петро пішли в дивізію «Галичина». З наступом радянських військ утікає до Австрії, де перебуває у Відні, а далі виїжджає до Франції в м. Абондан в пансіон для старих і німечних чужинців, де й помер. Можна було б продовжувати розповідь про життя І. Максиміва та, мабуть, найкраще це зробив сам автор спогадів у своїй книзі.

Щоб уявити історичний фон подій, варто зауважити, що Коропець пер. половини ХХ ст. являв собою поліетнічну общину. Скільки і якого населення тоді проживало в селі? У зв'язку з неточністю польських офіційних переписів 1921 р. та 1931 р. ми користуємося релігійною статистикою – шематизмом. Так, римокатолицький шематизм 1936 р. Львівської Архієпархії подає такі дані про Коропець: 6877 греко-католицького віровизнання, 1303 – римокатолицького, 311 – юдейського, 50 – інші. Отже, на 1936 р. населення Коропця складало 8541 людину.

Слід зауважити, що у своїх «Спогадах» Ілия Максимів майже не згадує польську общину і зовсім не

торкається єврейської спільноти. Можливо, припускається помилок у деталях, описуючи події з пам'яті через десятки років. На те й існує мемуаристика, яка, звісно, не може претендувати на цілковиту об'єктивність, безсторонність і точність, і це зрозуміло. Однак далеко не кожне історичне джерело передасть нам з таким живим колоритом і так безпосередньо, через сприйняття і переживання конкретної людини, дух минулих епох та їхніх сучасників, людей, котрі творили історію. Тільки залучення усіх доступних нам джерел, у тому числі й таких спогадів, дозволить відтворити об'єктивну картину нашого історичного минулого.

Петро Гаврилишин

ЛІРИКА І ПРОЗА ЖИТТЯ ІЛЬКА МАКСИМІВА

Тенденції сучасної літератури, які в основному ставлять за мету шлях до пафосного підкорення нових естетичних горизонтів, на національному рівні постійно спрямовані до повернення маловідомих літературних імен минулого. Ця доволі непроста і часто дискусійна справа додає до визначення літератури як мистецтва слова іще одне означення — мистецтво пам'яті. І це аж ніяк не означає вправляння у підсолоджених поминальних промовах до ювілею когось із діячів культури чи мистецтва. Пам'ять літературна або пам'ять книжна — це шанс на нове життя, нагода для автора бути іще раз почутим через століття після написання його книг. Для української літератури й культури загалом проблема повернення забутих та маловідомих письменницьких імен перебуває на особливому рівні, адже в численних архівах чекає іще велика маса невідкритих читачеві творів невідомих авторів. Їх відкриття — справа не тільки нашого часу, але й наступних поколінь, причому, не лише заради слави й заяв на цілий світ про незаслужено забутих геніїв, а й про тих, що всіляко долучалися до життя рідного міста, села, громади і шматочок за шматочком створювали ту величезну мозаїку часового поступу, яку називаємо історією.

Яскравим свідченням неперервної культурно-громадської діяльності і постійного тяжіння до духовної єдності з рідною землею та історією власного народу є мемуари Ілька Максиміва. Мабуть, сказавши, що життя автора припало на першу половину ХХ століття, можна було б завершувати розповідь про нього, адже про цей період на прикладі і художніх творів, і різноманітних документів, і розповідей близьких знаємо чимало і, без

сумніву, більшість із тих, що жили у ньому за законами людяності і вижили, уже можна називати героями. Проте Ілько Максимів, будучи нашим земляком і маючи полинну долю на своєму віці, проявив добрий хист до написання словесної штуки (за Франком). І хоч, може, його «штука», тобто художнє слово замале, щоб стояти поряд із словом Франка, Стефаника чи Федьковича, все-таки воно варте уваги й ознайомлення з ним з боку читацької аудиторії і передовсім з боку краян автора. Впевнений, що не один житель із великих і малих сіл чи то в дитинстві, чи трохи згодом думав над тим, чи і в історії його рідного краю є легендарні герої та прославлені чи то мужністю та хоробрістю, чи великою мудрістю або яскравим талантом люди. Коропчани знають, що в історії їхнього містечка таких людей було чимало, як і різноманітних переказів про них. З відстані часу до когорта наших визначних краян відносимо й Ілька Максимова, який у свій час намагався жити і працювати на благо рідної землі, а також залишив нам оригінальний опис свого життя.

Життєпис Ілька Максиміва постає перед читачем як цікавий та самобутній текст, складений частково зі спогадів автора, філософських роздумів, а також окремих віршових замальовок та народних переказів. Розповідь побудована у формі щоденникових записів з частими поетичними відступами. Текст може викликати зацікавлення у широкого кола читачів, починаючи від пересічних любителів книги і завершуючи тими, хто цікавиться етнографією та фольклором.

На філологічному рівні записи І. Максиміва є добротним матеріалом для лінгвістичних досліджень з історії мови у нашому регіоні, адже тут читач зустрине великий лексичний запас південно-західного наріччя і місцевої (коропецької) говірки зокрема. Окрім діалектизмів, мовна картина тексту представлена

локальними топонімами, гідронімами, антропонімами тощо, що певним чином може бути використано у сфері ономастичних досліджень. Тексти І.Максимова не вичерпуються тільки лінгвістичним інтересом, але й можуть бути об'єктом літературознавчих звернень, оскільки, як уже зазначалося, у них синтезовано жанр мемуарної прози з авторськими поетичними спробами. Лірика у текстах яскраво ілюструє тісні зв'язки з народною поетичною традицією, зокрема з жартівливими піснями, думами, голосіннями, які відповідно до настрою ліричного героя з'являються на сторінках спогадів. Прозова частина мемуарів в основному представлена щоденниковими записами автора, окремими розповідями з власного життя та життя його оточення, розмірковуваннями над окремими історичними подіями, які були безпосередньо дотичними до життя мешканців Коропця та І.Максиміва, а також згадками народних переказів та описами деяких обрядів, зокрема сватання. Самобутнім явищем на тлі усїєї прозової оповіді постає чи то авторська, чи місцева інтерпретація біблійної легенди про створення перших людей. Синтез прозової оповіді та ліричних звернень, наповненість тексту важливими історичними та суспільними подіями в поєднанні з розповідями про особисте життя місцями перетворюють біографічні спогади на пригодницький твір з широким спектром проблематики та розгортання сюжету, що може послужити основою для написання роману чи навіть кіносценарію.

Провідним мотивом на протязі усього тексту є мотив людської «цирбатой» долі. Для автора, як і для багатьох його сучасників у першій половині ХХ століття, доля виявилася непомірно жорстокою і пощербленою найрізноманітнішими життєвими втратами й переживаннями. Екзистенційна нападтекстова наповне-

ність спогадів у поєднанні з притаманною українцям вітаїстичністю та життєвим оптимізмом, що почасти нагадують гемінгвеївський тип мислення («Прощавай зброе!»), безпосередньо апелюють до читацької свідомості та провокують на різноманітні роздуми. Поряд із цим текст позбавлений заскорузлого догматизму та надмірного моралізаторства, хоча в одній із частин («Заповіт») автор намагається скласти певний моральний кодекс для нащадків, побудований на засадах людяності, християнської любові та терпимості до інших вірувань і народів. І знову тут спостерігаємо свідомий чи несвідомий, але доволі тісний зв'язок з традицією, зокрема з «Поученнями дітям» князя Мономаха. Поруч із звучанням головного мотиву «щирбатої» долі дотичними до нього є мотив самотності та життя на чужині — проблеми, здавалось, не нові в літературі, проте вкотре індивідуально пережиті у реальному житті з власними, відмінними від інших, висновками.

Історія Ілька Максиміва, на жаль, не має хешпінду, бо після тривалого життя автор змушений був доживати віку в еміграції. Проте кожна сторінка його спогадів сповнена щирої життєвої правди, істинних переживань за рідну землю та її людей, глибокої віри у світле майбутнє рідного народу та невідступної любові до родини та світу Божого, що відлунює далекою «філософією серця» Григорія Сковороди. Можливо, цих якостей недостатньо для завойовування «чільного» місця в літературі чи в інших видах мистецтва за браком належного рівня художності та оригінальності стилю, проте їх непомірно багато для мистецтва пам'яті і чільного місця у серці справжнього українця.

Ігор Мочкодан

Чоловіче мудрий й чесний,
Ни будь татариним,
Сповни моє те бажання,
Будь Християнином.

А щоб кривда Вам ни була,
Такі тут вкладаю
Пять долярів на оплату,
Бо більше ни маю.

За так чесне діло Ваше
"Бог" буде любити,
А я буду на тім сьвіті
Спокійно лижьбити.

Ілия Максимів.

Гей Ви, добрі люди,
Вас хочу просити,
Вільна буде "Україна",
Дітям доручити.
На ось сю, адресу:

Село Коропець
Повіт. Бучач
Тернопільської округи
Західна Україна !

І тут мої діти:

	року
Богдан Максимів роджений	1909
Михась	1920
Питро	1923
Насьтя-Наталія Куриляк з Максимів	1911
Евгенія Коропецька	1915
Ольга Василик	1926

На кошт пересилки
Пять / 5 / долярів.
І. Максимів

ІЛІЯ МАКСИМІВ
ДЛЯ
Дітей і Внуків.

Доля.

Родовід.

Житяпись.

Заповіт.

Власні вірші.

Друзі.

Та загальне.

І.М. Франція.

НА ПОЧАТОК ВСЬОГО

Я Максимів Ілля

Ни мало за 70 років хліба зіпсував, не оставляючи по собі нічогосінько, а що по мені остались діти і звали мене Батьком – ну й за що?

А все творець запитає,
Що ж ти їм лишив,
Мав ти талант мною даний,
А чому сь не побільшив?

Талант давись «Боже» творче,
Тільки джолі пожалів,
Твій талант я не помножив,
Тим дітей я оскорбив.

А що родичі ми дали,
Клятий ворог відібрав,
А я тепер на чужині
Сиротою позістав.

А чужина все мачуха
Ворон очі виклює,
А хто скаже Вічну Пам'ять,
Вже кінчу житя своє.

Чужі люди не татари,
Годують вбирають,
А як умру на чужині
Чужі поховають.

І.Максимів

Нім те станесі, пока серце в грудях стукає і очі глядять на «Божий світ», то хочу передати дорогим дітям, через добрих людей, хоч Духовного дещо!

Дорогі мої діти і внуки, прийміть тих пару скромних листків паперу, нехай то буде для вас капітал,

щоб ви знали - ХТО ВИ: як ваш Батько своє життя
пережив... і який вам "Заповіт" лишив... тільки ви мої діти
і внуки мій заповіт сповняйте і других научайте!..

Духовий капітал огонь не спалить,
Духове надбання злодій ни вкраде,
Душу і тіло сьвіжить Ваше,
До кінця життя в спокою пройде.

А вас добрі люди будуть просити,
Як буде у вас можливість, дітям доручити!

ДОЛЯ

Доле моя щирбатая,
Де я тя згубив?
Де поділись мрії й щастя,
Де і що зробив ?

Висна й літо проминули,
Вже й осінь сміється,
Вмить зимонька залоскоче
В серцю стук скінчиться.

А все Творець запитає,
А де й що зробив ?
А щось лишив дітям внукам ?
А нащо Я тя створив ?

Тобі дав Я розум - волю,
Тибє Князем всім лишив,
Ти змарнував ціле житя,
Ти на сьвіті довго жив.

Щоб ни бути родом клятим,
Щось я таки і робив,
Щоби знали діти й внуки,
Що я гірко вік прожив.

І. Максимів.

Ах, який той сьвіт прекрасний,
А природа в нім чудна,
А народ який виселий,
А моя душа сумна.

Була в мене Батьківщина,
Були Князі й Гетьмани,
Була Слава Козацькая,
Були в золоті всі лани.

В нас цвіла культура й слава,
Вітер моря колисав,
В нас дула пестилась в меду,
В нас те злодій все украв.

Мосьці Польща Галич взяла, Миж
Москаль Київ зруйнував,
Мадяр, Румун Закарпаття,
Майно Карпат зплондрував.

Нащо кровця лялась й летєся,
На палі саджали нас,
Наша сила була й буде,
Нам поможе слухний час !

І.Максимів.

РОДОВІД Ілька Максимова

Говорили Баба й дід,
Звідки взявся родовід,
Прийшов Максим десь зі всходу
Безбатченко і без роду.

Над сомовов кручив став,
Господарку розпочав,
Виплів крошню, зв'язав сак,
Єго Батько був козак.

Живе Максим рибу ловить,
А на кручу дівча ходить.
Дівча воду начирає,
Максим пісьню затягав.

Добрий вечір Гандзю Мила,
Ти мня серце сполонила.
Куди ходжу все думаю,
Бо тя люблю і кохаю.

І співали, і мовчали,
По Божому ся звінчали.
Ну, і сина научали,
Впрост Іваном го назвали.

Іван Максимів підростав,
До майстерки сам ся взяв.
Уродливий кладе хату,
І промовив Мамо, Тату.

Задумав я ся дружити,
Кажіть кого маю взети.
Дивись сину, хоч бідненька,
З серцем добрим і миленька.

Іван Батьків шанував,
І стареньким помагав.

Подружився Іван з лубимов,
Біднов Краснов Катеринев.

Іван майструє, заробляє

ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА
КОД 02120206
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА
78 06 76
17 9525

Люба жінка помагає,
Заспівала, вже й дитина,
І то якраз був хлопчина.

Петром єго охрестили
І в метрику положили.
Росте Питро підростає,
За Палачков зазирає.

Шкода Петре так ходити,
Ти повинен ся женити.
Кажіть Тату коло взяти,
Аби вмiла газдувати.

Та ти Петре ни дивися,
Із Палачков вже жинися.
Вона з роду пізюкова,
Ни богата і ни вбога.

Батьки єї чесні люди,
Ходять в Церков тай між люди,
Петро довго не думав
І з Палачков ся звiнчав.

Господарку жінка робить,
Питро в кручи рибу ловить,
Часом сома притаскає,
Жінка варить, припікає.

Говорили старі люди,
Що рибаки чесні люди,
І панщину відробляли,
Ну, і сина научали.

Сина Федьком охрестили,
Тай парубком не лишили.
Сказав Петро, сину Федьку,
Бири дівча голосійку.

Буде добре тобі жити,
Вона вмiв всьо робити.
Син родичам поклін склав,

Бо з Юстинов ся кохав.

Подружились, довго жили,
І мизинка дочикали.
Тай думали Батько й Мати,
Як мизинку імя дати.

Ілийов его назвали,
Бо такі дні ся зближали,
А мизинок підростає,
Ходить в школу і думає.

А в хлопчини думка б'ється,
Чого вона так сміється,
Дівча сухе гей би паня,
Називавсь вона Гане.

З роду вона Данчукова,
Гарна, мила і здорова.
І так росли і гуляли,
Ни попустили Батькам слави.

Тай "Бога" ся допросили,
І з чесив ся подружили,
А ви милі мої діти,
Прочитайте розкажіте,

Своїм дітям прочитайте,
І правнукам передайте,
Аби знали Родовід.
Так співали Баба й Дід !

Для своїх дітей списав

І. Максимів.

ЖИТЯПИСЬ

Я Ілля Максимів родивсь 31 липня 1884 року в селі Коропець, повіт Бучач. Батьки - Федір і Юстина з Садівських, ни зовсім заможні хлібороби, помагали собі додатковов праців сільсько господарського ремесла, як стельмахта будівничий. Може й тому господарські будинки сьвітились ни дуже погано. А хатина з поміж груп, яблунів та ясенів завше дивилась у плесо срібного Дністра. Може й тому моя душа так тісно привязалась до тебе чарівний Дністре. І як я умирать буду, Дністра ни забуду.

ОХ, ДНІСТРЕ МІЙ

Дністре буйний крутовужий,
Прадіде мій Батьку,
Чи зобачу я на тобі
Сплав, пором та лотку?

А ті Горби Козацькії,
В замчищах хатину,
Та діточок дорогеньких
І любу дружину?

Дністре Батьку Ти старенький,
По тобі гуляли
Сплави а Карпат, а на них
Сплавники співали.

Тобі гори, ліси, лози,
Поклони складали.
А на лозах соловейки
Тюркали свистали.

А над кручив замок Князів,
Романа.... Данила,
Тамто мене рідна Мати
В пелени повила.

У тих лозах над Дністром
І я з дітьми грався,
І над Дністром же хлопчинов
З дівчинов пізнався.

Такі з сею, котра з вами
Віку доживав,
А ват Батько, а єї муж,
В чужині гуляє.

Так, гуляє, в чужім полію,
Буде умирати,
І ни буде кому пісню
Сльозами співати.

Дністре буйний сріблоплесий,
Ти часом гуляєш,
Ти найкраще мою долю
Й ціле життя знаєш.

Тому Діти, з Дністра Й кручі
Буду починати,
А ви вірте, то всьо правда.
Щось треба й збрихати.

А над кручив сад і город,
Там була хатина,
А в хатині Батько Федор
І Мати Юстина.

Було дітей повна хата,
Жили і вмирили,
І мізинка охрестили,
Ілийов прозвали.

Той рік тисяч вісім сот
Вісімдесять штири,
У місяцю кажуть липню,
Як ся дні скінчили.

Давно те все діялось, дуже давненько, я й ни
пам'ятаю. 70 літ, як батогом луснув, та дякувати Господеві,

що ни самий тільки писок дав чоловікови, а дав ще щось більше, тому живем і дещо трошки знаєм.

Тай ни забув "Господь" Творець збудував чоловікови "Музей", та той "Музей" ніби дуже мацьопенький. Справді жаль, ну, щож, мала лепета в чоловіка, а ту треба очи, а там ніс, тай вуха аж двоє, та ще й брови для фільзофії, а чуприну? І щоб було в що замотати п'ять пальців, аби Брата піддержати, і як захоріє... Тому "Господь Бог" ни мав де більшого музею чоловікови запхали, та хоч маленький він, то дещо наскладав. І Ось починаю з самісінького споду.

Із Шийного голублення та поцілунків починавсь моя пам'ять.

Дуже виразно памятаю, як я Мамину цицьку ссав, а Те та Глатка /Мамина/Сестра/ уздріла, що я на колінах у Мама і Мамину цицьку осу ! А Те та засьміялась і сказала: "фе... парубче, три роки маєш іще цицьку ссеш, встидайсь". Як в той час думав я, не пригадую, а памятаю Мама мене закрили запасков, «гай сказали: "сси, сси, не дивись на Те ту і не слухай, Тета погана, правда, що погана." Чи я що тоді Теті відповів ? - Не памятаю, тільки Мама все мені пригадували, що я три роки в мав і цицьку ссав. А як я мав десь зо п'ять літ, то ходив з хлопцями в Семків Жолоб шукати пташичих гнізд. Ни була то справа легонька, треба було уживати техніки, бо хоч птахи /кажуть попи/ ни мають душі та мають розум і на свої розмножні житла будують гнізда в недоступних місцях. Та ми хлопці давали собі раду, нашукаєм патика з вилочками, запхаєм в деру, де пташка має гніздо, і крутим, крутим аж гніздо зачепиться на роги патика, а за той час бідні пташки літають, цвирінькають аж жаль, ніби плачуть, та ми не чуем, ми задоволені, що гніздо витягнулось за патиком. Ну, викрутили ми не одно, а більше, поділились. Памятаю, що мені припало одно гніздо і двоє яечок. Приніс до дому,

виліз на вишню, що нахилилась на саму стріху стодоли, дав його на стодолу, зробив в стрісі пару дюр і в середину дюри поставив гніздо здобуте у Семковім Жолобі, а до других дюр наробив сам зі соломи зі стодоли, думаю будуть воробці залітати, то буду мав багато. Та нім я скінчив свою роботу і Тата десь наднесло. Ох! Було мені гніздо! І до нині іще шкіра терпне. - То друга моя памятка записана в моім "Музею".

А третя пригода, то поважніша, бо було мені більш сім років, бо я вже був школяр... та до школи чогось не дуже то коркіло, бо Професор, а може учитель теж нібув лінюх, але що ти ? Мус, то нема ради ! Правда, в школі як в пуделку, лавки рівні, рівненько зложені, стіл на підвищенню, на столі поважний прут лозовий, а за столом в кріслі пан Професор з бородов.

Ми, хлопці позаду в лавках, на переді дівчата; в школі часом було весело, а часом то ни дай "Бог" шкіра терпла. Та рік маленький, прийшли вакації ! Та скорше скінчились, як зачались. На другі вакації сказав Професор, що в мене на шкільнім свідоцтві Інспектор написав ДОСТАТОЧНО. Я нічого не сказав, тільки зробивсь жаль, бо мої товариші мають на свідоцтвах ДОБРЕ, ДУЖЕ ДОБРЕ, а чого в мене ДОСТАТОЧНО ? То ж я ліпше вчивсь, як мої товариші. І я постановив не йти до школи.

На другий день ранку не збираюсь до школи. Мама кричали, гонили, навіть копістку від кулеші брали, але я Мама чомусь не боявсь. І на той час Тато надійшли: то що за крик ? Ади, не хоче йти до школи.» Я за той час потихонько висунувся з хати і завзявсь таки до школи не йти. Сховавсь я за комору, та Мама і Тато сховки мої знали. Перше знайшли Мама, я сказав не піду. Вийшли Тато - іди збирайсь до школи. Я сказав, що не піду. Тато думали, що я в школі щось вистроїв і тому боюсь йти. хоч зразу Тато всяко грозили, а я опстоював на своєму і

сказав - не піду. А Тато лівов руков за мою опшивку, а в правій, не знаю коли, завелась кавалок гнучого пужальна, як від баса смичок, і давай грати по моїй спині, як скрипці. Чи Тато рахували чи без рахунку сипали, то я вже ни знаю, али з півкопи може й було тай до нині памятаю, що я Тата мав. Та "Бог" его знав скілько були б врзали, та Мама перешкодили Татову коломийку. Тато зібрали по святочному, тимчасом Мама мене прихімлали тай кажуть Татові: ти чого будеш іти,- він вже піде. А Тато кажуть, я хочу знати що він там вистроїв, може треба Професора заспокоїти. Ну, то йди, але вже не бий, бо ти як зачнеш, то й кінця нема. Я наперед - Тато ззаду, йдем, вже й школа і всі дівчата і хлопці на дворі, якраз вийшли на павзу. Зобачили, що мене Тато привели всі в сьміх, а дівчата як сороки - ото парубок, Тато до школі водить, шкода, що так всім хвалиться. А на той сам час вийшо: Професор з дверей, зобачив Тата, звитались. Ви що скажете ? Та я... ни маю що казати, я прийшов Вас пане Професор спитати, він певно щось Вам вистроїв, бо я і бив, а він не хотів іти, то я привів і хочу знати, що він зробив такого ? Може треба заплатити ? Ні ! Він нічого злого не зробив, йдїть з "Богом" додому. Подали си руки. Тато вбрали капелюхом голову тай пішли..

Воно може нічого й не було б, як би дівчата та хлопці не виділи, а то всі як ворони сьміються, бекають, та може й довго були б мені бекали, /а бекали тому, що мене прозвали баран/ але одна дівчина, котрій я завше олівця застругував, взяла мене в оборону, тай каже: ну, то що, що его Тато привели ? а диви, Пан Професор щось з ними побалакав, чогось і сьміялись, може его Тато мають які діла з Паном Професором тому прийшли. Звернулась до мене і каже: ти Ільку не слухай, що вони сьміються, або ти що вкрав чи що? Може й вона щось більше сказала, та Професор крикнув - до кляси. Та в клясі мені не було

приємно, бо Тато махали пужільном в то місце, що сідаєсь... Та був я задоволений, що хоч одна дівчина взяла мене в оборону... І від тої пори ми обоя еще дужче присвоїлись. Вона і дальше приходила, щоб я олівця її застругував. А діти як малпи і пальцями показували, і кричали, диви, пішла до каваліра, а ди... кавалер коханці рахунки написав, але ні я, ні вона не противились, здавсь, що ми були задоволені.

А чи знаєте ви, дітоньки, що то за дівчина ? То Мама ваша !

Ходив я до школи вісім літ: на 4 кляси. З кляси примусово законом, а четверту клясу, то звали доповняюча.

А та дівчина Ганя Данчук ни кінчила народнов школу,- перші роки була школа на Перевізци, в Яйцевого Ілька, а як пиринесли з Перевозу школу на Горішне, то Ганя Данчук перестала до школи ходити, бо задалеко. А що єї Родичі були не богаті, а вона у своїх Родичів була найстарша, то треба було корову пасти і молотших дітей бавити, бо Родичі на хліб заробляли.

Та хоч ми вже до школи разом не ходили, али коли де здибались, то зуби рахували, а здибались ми з чиста, бо наша хата над Дністром і єї Родичі мешкали над Дністром і я пас корови в лозах понад Дністер, і Ганя Данчук пасла корову по над Дністер, і по воду ходила до Дністра. Мої Родичі на ', Горбах, звані Козацькі, а єї Родичі в Панькові вулици хили, разом з Дністра воду пили, може й тому нас інстинкт лучив.

І так росли, підростали,
Коров в Дністрі напували,
Разом воду в Дністрі пили,
Може й тому ся любили.

А що любов?! Ми й не знали,
Дітьми були й не думали.

Ганя мала літ дванадцять.

А я тоді мав тринадцять.

Сьмішно, дивно, щой казати,
Ни зашкодить всьо списати,
Щоб ту правду діти знали
І правнукам передали !

Памятаю, був той день Сьвятого Івана Хрестителя - Праотця і Діда нашого старенького, бо Мама замаїли по традиційному хату, студолу і шопи всяким квітучим зіллям і те всяке зілля дуже помічне і чарівне на всяку голову і всякій людині, і на всяку хворобу, бо в той день Він на Сьвіт прийшов і в той же день кат Івану Сьвяту Голову відрізав, і в той день всяка животина і квітуча рослина у сльозах рососою тіло умивала, і в той же день чарівної сили во всім назбирала. Так старі люди сьвяту правду говорили тай з під етріх зіллям усі ся лічили.

Ми були ще діти, нічого не знали,
А всетаки на Івана разом ся спідкали.
Може й треба закінчити про Йвана
співати,
Треба дітям про свій спомин й внукам
розказати.

Сонічко котилось до заходу,
Пас я корови над Дністром,
А я дививсь по Дністровому Небу,
Як шука граєсь з вусатим сомом.

В таку то пору я тону в думках,
За плечима розсміялась, а мене взяв страх,

Я оглянувсь запитавсь, Вона щось казала,
Взяла мене в свої очи - Я впрост з неба впала.

А що дальше, то ни хочу Вам діти
казати,

Бо всю правду не годиться діточкам
співати.

Мої корови похапцем скубали травичку під вербами, а я тонув в дитячих думках і безжурно глядів на сріблоплесу Дністрову красу. В Дністрі і золоте сонічко купалось на вечірній спочинок і всяка рибка підскакувала, радіючи, що з неба сонічко про них ни забуває і золотим промінняй усіх обіймав.

В таку то пору, я щось більше думав, та мої думки росипались на вид одної дівчини чарівної, що кивнула головою, бо в той час серце хотіло вискочити з грудей чи зі сорому, чи радості, то не скажу, та догадуюсь, що одне і друге. Звичайно діти, зі сорому блідне, аз радості стовбурі є. І зо мнов те було, та я здаєсь ни був дитина, а Ганя теж з дїтьми вже не гралась в той час: я вже нараховував 13, а Ганя Данчук 12 літ.

Правда, що я еще був школяр, ходив на доповняючу другий рік та й дехто хлопчиськом називав, бо я вже й пастух був, часом аж чотири штуки мусів пасти, дві корові й пару биків тай до збитків був здібний.

А в школі на доповняючі, то ми вчились і ремела, хто до чого мав хисть. В школі було 4 столярські варстати і токарня гарна, у мене була охота на токарни точний і я вже добре точив, Професор хвалив, що буде а мене токар і дав міні матерьял, щоб я для професорки опточив тачівку до пирогів та макогін до маку. Я опточив не зле, бо професорка похвалила, то я вже ни був дитина в той час.

А та дівчина, про котру я вже згадував, також вже ни була дижина, а дівчук, вона теж була вже пастухом, і я не раз бачив як вона несла сапу в поле, та й дитина ни знає що таке зіля, а вона вже цвіти зіля рвала, віночки сплітала. Правда, була вона сухенька, а зате жвавенька, навіть єї Мама завше казала: о, вже мій макушок біжить, ніби хліба ни їсть, таке сухе як макух.

І якраз в у ту пору чарівний макушок йде, а в моїм мізку всі думки росипались.

І я ни я, Вона іде,
В лозах над водою,
Вона сьмієсь і кивав
До мене рукою.

А чи справді вона кличе?
А може жартує?
А дівчина як горличка
А у грудях серденько вторує.

Вторувало і думало, що робити маю
Вона сьмієсь і киває на мя головою.

По сьміху, по очках, що чарували моє серце, а зір очей не змигав з тої верби, що я вріс під нею, та по русі її голови я зрозумів, що вона кличе мене /ставляючи кошик і коропку з ягодами на травичку/ сказала: ходи, дам ягід ти ни хоч запросити мене на свої, то я дам тобі Вагрінівецьких, то відмого Діда Курила Польвого,.. Я засоромивсь бо в мого Тата було ах забагато тих черишень, та чогось кортіло зблизитися до свої давної товаришки. Підійшов я близонько, вона усміхнулась і підіяла коропчинку тай ніжно зашебетала: сью коропчинку я тобі нарвала, бо я знала, що ми здибаємось.

Ни дуже то я сьміло наставляю жменю, а вона каже: краще дай писок, я еше гірше завстидавсь, а моя давно знайома ни жартувала, втягнула мого капелюха з голови, тай всипала більш капелюха, говорячи: на, щобиць знав, що я для тебе щира, ни така як ти скупар, кидала слова грізні, очками світила, бровами манила, та що з того, коли доля щастям ни судила!

Вона в той день забагато
Мині розказала,

Задивилась в чисту воду

Потім розсміялась

Голубчику тись хлопчина,

Я мала дивина,

А я рано зіля рвала,

Обом вінок зшила.

Я на Йвана понад Дністер

Зіля ранком рвала

Тому тобі мій голубе,

Всю правду сказала.

Єще одне, ось послухай,

Я тобі Сестрою,

А ти будеш міні братом,

Де б ни був зо мною.

Дали ручки на прожання,

Зачала співати,

А ну Брате, як ти сестру,

Будеш цілувати.

Та ни було того щасья,

Бо мої корови.

Пішли сапать кукурудзи,

Шкварилюк Гнаткови.

А я давай як наважий,

Зачав молотити,

По рогах, по хвості, а Сестричка

Зачалась сварити,

Ни бий Брате, вони тівні,

Щоб ни поскидали,

Тато дивляться з під хати,

Чует - засвистали.

От таке то щасья й лихо.

Сестра з Братом мали,

Задумане ни сповнилось,

В день Ивана Купали.

То ни брехня і не варт,
А щоб діти знали.
Щоб на Івана у петрівку,
Зіля цвіти рвали.

Була Петрівка, день Сьвятого Івана Хрестителя, по календарному 7.7.1907. З сімки ни ворожило щастям, однак я того дня ни забуду до гробової дошки...

З ранку нашої Весни дні пробігали безжурно, ни знали що таке сум, чи недостача яка, коли ті безжурні дні побіг

ли як лист з вихром,... А час ни чекав, ми з роками підростали і дочикали 1900, р. і той же день 7.7. Івана Купала. І того дня Отець сотрудник Павло Чужак, в Церкві наказав, щоб зійшлись хлопці і дівчата по обіді до Церкви на заснованя Молодого Брацтва Церковного, а ми вже були ни діти!

Бігли літа за зимами.

А ми підростали,
А у році дев'явсотім
Брацтво заснували.

То Юнацке було Брацтво,
Хлопці і дівчата,
А Ксьондз сказав щоб вибрали
Сестрицю і Брата.

Такі в Церкві збори були
А Ксьондз кирували,
І дівчата Ганю Данчук
Сестрицив обрали.

Хлопці мене старшим братом,
А жінки шептали,
Як-то? - вони і у Церкві
Будуть старшували.

Отець Павло Ксьондз
Чужак Брацтво реєструє,

А Сестриця з старшим Братом
"Богові" слюбуює.

В Домі Божім на Трапезі.
Хрест... й свічки горіли,
Ми клінчали, а Ксьондз
Чужак
Присягу зкягнули.

І я прирік перед Ксьондзом
Горівку не пити,
А з Ганею старшов Сестров
Мушиш чесно жити.

Чириз пять літ двойом в
Церкві
Порядок тримали,
А в девятьсот пятім році
В Церкві ся прашали.

Цісар сказав що я мушу
Гавзбургам служити,
А Сестричка аж три роки
Мусила тужити.

В девядесявь пятій Полк
Мине приділили,
І у Львові на Шімбергу
Капралом зробили.

А Пан Капраль куди хоче
По Львові гуляє,
І на Ринку до Просвіти
Часом забігає.

У девятьсот осьмім році
Шестого лютого,
Три жандарми Каганця
Різали живого.

Зарізали,... А за що?
Що просвіщав Брата?...

Марка вбили, а я прирік
Те все продовжати.

Скінчив службу Цісарову,
Повернув до дому,
А що привіз я зі Львова
Ни кажу нікому.

Вернув з Львова, якраз Сьвято,
Щиро всі вітали,
А Пан Капраль аж типер
Сестру цюлювали.

8.9.1908 р. вернув з війська, різні фактори різно підмовляли. Ніхто в селі ни вірив, щоб я з Ганею Данчук женивсь, бо Ганя з бідної Родини, а подруге, Ганя вже числила 23 роки, а багацькі парупки шукали за п'ятнацітков, тай щоб була богата, а в Гані ні одного, ні другого. Ганині Родичі сумні бо люди різно говорять. Ганя з Церкві сумна, на дорозі ще сумніща. Ми здибаємось, я питаю, чого ти сумуєш Сестричко? Гани посипались сльози горохом, щасья, що ніхто не бачив. Я давну свою Сестру приголубив тай зачав: Дивись Голупко на наш Дністер. Він був сьвітком нашого початку, він шептав нам, як ми, і що ми пережили! І я і нині сьвітчусь Срібним Дністром як колись сьвітчнвсь - ТИ ПО-ВІК МО-Я суджена "Богом" Дружина! В Гані личко підосхло, очками палила мої зіниці і весело ми розпрощались сти-скаючи рука руку, як колись, коли ми ділились ягодами над Дністром.

Як у мене було 20-21 рік то мої Родичі перестирігали мене, щоб я не ввязав бідній дівчині долю та молодий вік. Як я ішов до війська, була неділя. Мама, Тато, Сестри і Брат були в хаті тай Рідня і сусіди прийшли попрощатись. Я підійшов до Родичів, взяв Тата за руку щоб на прощання поцілувати. Тато руку здержали, міні

побігли сльози, думав я, що Тато загнувались. Тато мою голову погладили тай почали... Слухай сину, ти ідеш на 3 роки до війська, Мама сказала, що ти дівчину Ганю Данчук запевнив, щоб ни віддавалась, вона Ганя бездоган, али бідна, типер вона в повнім розквіту, скільки єї вже сватали, а ти єї затримав. 3 роки великі, вона постаріє, а що бідна то ніхто не схоче і ти не схочеш єї, то що тоді? А що тоді люди скажуть на нас?? А "Бог"??? Подумай сину! В хаті всі уважно слухали. Я насилу нахиливсь поцілував Маму і Тата в руку, тай зачав: Дорогі Родичі вже 9 років як ми одно одному прирекли нерозлучнісьть, а сьвідком був "Бог" і Дністер, і я як Дністер низмінює свого ходу, так і я ни зміню свого серця до Гані - так ми "Боже" поможи. А Вас Тату і Вас Мамо прошу, погодітьсє з мойов постановов, а Ви Сестри і Ти Брате Іване уважайте Ганю за своячку, а мою суджену. Я ще раз поцілував Тата, Маму, тай розпрощавсь зо всіми в хаті і зо слезами покинув рідну хату тай простую впрост на Церковцю, бо там чикали на прощаня хлопці і дівчата і між ними Сестра моя - суджена. Я розпродав зі всіма... підійшов до Сестриці, що стояла з боку. взяв за обі руки, наші зіниці в контакт споялись... Ну Сестро... Пращай... кріпи серце і душу, ни забувай приреченя. А он той Дністер, що був і буде сьвідком, що ми за 3 роки, а й за 30 я присяги ни зломлю. А Ти Ганю ни сумуй, про "Бога" ни забувай... Ну... Прощай і здорова бувай! Всі дівчата і хлопці утирали сльози, тільки я і найдороща моя Сестра сліз не втирали... бо ми пращаня наперед спланували людям на перекір, бо всі журились, як то ми розлучимось. І справді всі дивувались, що ми так холоднокровно розпращались.

3 роки жовнірських дуже довго тягнулись. Здавалось, що кінця ни буде, та кінець прийшов Жовнірського козакуваня! Наколи я вернувсь з війська, то

люди знова зачали нами журитись, а мої Родичі нічого не говорять, тільки мою поведінку опсервують, вдаючи, що їх хата з краю. Та воно так ни було, бо час від часу Мицик - мій швагер, що оженивсь із сестров Мартьов, час від часу запитував мене, що я думаю зі с своїов нареченов. Видно, що мої Родичі его посилали як шпицля щоб мене збадав, бо его як зятя дуже любили і во всім довіряли ему.

Був день 8.10.1908 р. Тато, Мама, Сестра Мартя і єї муж Дмитро були в хаті, закликали і капраля до хати, і швагер почав: Слухай Ільку, так довго валяти дурака не можна, Тато і Мама питають, що ти думаем з Ганею, вже найвища пора або сюда, або тудя? Ти єї затримав, через ню єї Родичі до Босні не пішли, і ти повинен нині сказати, чи будеш з Ганею женитись, або лишаєш Ганю? Я підійшов до Тата і Мама, поцілував в руку тай зачав:

Ви Тату і Ви Мамо знаєте, що другої для мене нима тай "Бог" низверне мого серця до іншої. Як бим мав Гани таку велику кривду зробити, то для мене одне: під нашим городом Круча. Дністрова... Та я вірю, що Тато і Мама свому синови того ни .бажають, тому я прошу Тату і Вас Мамо, і, благаю Вас щоб Ви погодились з моїм бажанням!

Тато/по хвили/: Я і Мама раді і згідні з твоїм задуманим. Ми боялись, щоб ти ни змінив своїх думок що до Гані, та видим, що твоя військова почесь тебе загартувала на повазі і честі, бо якби ти Ганю типер лишив, то як би ми показались миж людей? Тай "Бог" ни благословив би, та видим що ти з "Богом". І хоч Ганя бідна, али "Бог" має більше як роздав, а що Ганя ни молоденька, то твое діло, зате вона здорова і без доган. А зять Мицик питав: Ну, то коли до попа? А тут вже Мама вмішались тай кажуть: Та нащо ще чикати? Я кажу, такі завтра, ви ж видите, що єї Родичі сумні і Ганя ходить, як курка приголомшена, а людям язики мало що ни повідлітають, тай дівка може що погане думає. Тому я

кажу завтра іти до запису. А Когут - Слава "Богу", Мартя назолотить головку, а Дмитро понесе, і так сталось.

9.10.1908 рік. Два Тати, два сьвітки тай Брат зі Сестричкою зайшли до Парохіяльної Канцелярії!. Ксьондз Парох Іван Проскурницький пожартував, списав протокол тай попросив, щоб ми слухали, бо він читає протокол, і сказав, щоб ми всі встали. А Ксьондз почав: Унтер Офіцер 95 полку Ілия Максимів, син Федора і Юстини з Садівських, родивсь дня 31 липня, 1884 року в громаді Коропець, повіту Бучацького. Сестриця Анна Данчук, дочка Михайла і Титяни з Гриник, родилась дня 1 серпня 1885 року в громаді Коропець на Перевизци і там же замешкують. Ганя і Ілько стану вільного, і за-згодою Родичів добровільно вступаю в стан содружества. І дав підписати мені і Гани, а потім сказав Родичам щоб підписали, а накінець сьвідки.

Відложив протокольну книгу і ніби жартом, а може й правдов зачав: Пан Капраль і наша старша Сестричка виглядають ніби від одної пани, очи одні, стан в обоїх вимірний, роки законні, тому ви Федоре і ви Михаїле будьте горді зі своїх діточок, з них прийде покоління на хвалу "Бога" і на славу Україні. А ти Ганю від нині ни зви Ілька братом, а Ілько вже не скаже Гані сестро, а уважайте себе Судженими, бо вас судив "Бог" еще не зрілими, а віднині вас благословить! Моя Ганя трошки почервоніла, та мало хто зауважив, бо Ксьонз плів всякі теревені і в той час наспіла друга пара молодят до запису.

Як ми вийшли з Уряду Парохвіяльного, того в моїм Музею нима, і догадатись дуже трудно, али люди сови і в ночі видят, одні казали, що Ганя наперед, а другі - що Ганя з заду, а кухарка Ксьондзова твердить, що разом як близнюки. Ну, як би ми не йшли, а все ж ни головов, а ногами. А що Тати подибали наперед, тож правда, і

правдою є що ми обо в позаду, а що ми говорили та куда йшли і де розійшлись, то того також нема записано. Та люди сороки, ну, щож, писка бабам ни годен заткати!

Рано Мама післали Мицика - зятя до свата на післи, щоб умовивсь коли вісіля, в порозуміню виміряли день 20.10. 1908 року. В між часі здибались оба свати підсамісіньков нашов брамов, а що брама була з дощок, то а ні я їх, а ні вони мене не зауважили. Мої Тато набивають люльку як моздер, а єї скрутили цигара як голубець з капусти, а я як раз зтаракав клямков від фіртки. А, то ти, добре щось вийшов, іди най Мама дасть сірник, бо хочим загріти дужу, а ту як на гріх ніхто з вогнем не надійде. Я пустивсь ніби до хати і нагадав, що серники у мене в, а щоб будучого Тестя ни зразити, щоб ни подумав, що я свого Тата ни шаную, то я вдав, що пішов до хати, а в дійсности я стою за брамов та витримую той час, що до хати і назад. Вони щось і досі балакали, али я ни чув а типер якраз мої зачали про молодят: Ну, Свату наслухавсь і я про Вашу дочку і свого сина. Мололи люди що хотіли, приходилось ни раз голови з хати ни показувати, ни раз я свого перестирігав, сварив аж лють брала, а він - ніби я ни до него говорю. Та слава "Богови" що діждались, знаю що і Вам Михайло ни було з медом, та ми тому ни вині! Кажите Ви Федоре з медом... Міні полин солодчий був, чим рідного брата та сестри слова. Сестра Гавиха, коли мине здибала, все повторяла: Якби я мала таку дочку як твоя, то я б її косу взяла. А брат Яцко, коли прийшов, то все мені говорив що і Гане' чула: Чому дочку ни привяжет в хаті, ни чуєш, що говорять? А вона висунесь потихонько з хати, сховавсь і плаче, плаче... Раз мов підглянула, як вона плакала в саді за студолов, а потім клякнула, перехресилась та молитву шепче... і моя увійшла до хати і те все мені розкажує, а мене взяв жаль. А моя каже: Най вже люди говорят що

хочуть, то я їй нічого більше не скажу. Я теж так подумав, знаєте, серпе болить за дитинів і я сказав: най дієсь воля Божа. Ну, що було - минуло, а тепер пре весіля пора подумати, та висіля вже виміряно коли, та коли то знаєм, але яке висіля? Та яке? Таке, щоб тим що язики ломали на наших дітей, нихай пізнають що грішили. То ви Федоре кажите, щоб просити всіх і вся! Ну а як же, дуракам нитреба дивуватись. Христа таки жиди розпяли, а Він їм дарував. Я тим часом ніби вийшов а хати тай шаркнув, запалив одному люльку, а другому Цигару тай пішов в свою, бо якось ни пасувало підслухувати. Що вони дальше – ни знаю, али Мама мені пізніше сказали, що Тато як увійшов до хати, то сказав, щоб я тобі сказала, як будеш просити на висіля то нікого не минати, нехай знають, що "Бог" всім долю призначає, а що ми хочем щоб нас "Бог" любив, то ми повині любити ближнього, а дуракам ти сину ни дивуйсь - дурак все дураком. На Висіля я заміряв просити тих, що співчували мені-" і Гани, та Родичі мою думку ни прийняли, а наказали щоб просити всіх. То саме і Ганини Родичі, і ми аж тут Родичів послухали, просили, нікого ни минали. Музик я назбирав Гани і собі, дружба Микола Мисиків диригентів настругав, дружки нарвали барвінку, сестри позлітки і фусток накупили. Брат поїхав по баривки, Мама кухарок навибирали, а Тато мошенку вивертали. І з тими всіми закрутасами наспів день 20 жовтня 1908 року - той день, що ми з Ганею "Бога" молили.

Вуйки, Тети, Стрії прийшли за сонця, друзі сусіди до місяця міряли. Нарешті Лесь вдарив в бубен, Гадаюс ріже на басі, а Кошик зачав завивати на скрипці. Кухарка коло печі зачала тупати, в сінях і еглу ни пропхаєш, подвіря шумить, хлопці дівчат до танцю замовляють, а по кутах шепчуть: От як висіля так висіля... А дружба перейняв на дорозі молоду і дружку тай завів до нашої коморі, і щось дурить келішком, а що дружка Марта

Моцькова ни була молоденька, то здурити було тяжко. А Ганя злапала мене і давай рисувати плян до шлюбу і по шлюбі.

Як Гадаюс зачав пигуляти на Басі, був понеділок, шлюб завтра, вівторок ярмарок, людей з околиці і всього Коропця - тому ми з Молодою точно виміряли, щоб люди виділи хто жениться. Ми обое так міряли, щоб на ярмарку злучитись разом.

Музики ріжуть... Ярмарок збігаєсь, ми серед товпи лучимось, три рази цілуємось, 10 година ідем до Церкви, почалась Служба "Богові", по Службі шлюб, 12 година, музики ріжуть спільно марш на знак, що цісарська дитина іде від шлюбу. Старости зі свахами, дружби і дружки висело жартують, Ганя серед товпи ломить калачик на дві частині, і дав мені і собі по половинці, а з між натовпу паде грімке Слава. Ми з Ганею клоним на всі сторони головами подяку.

Аж тут серед товпи соток сьвідків сповнились наші дитячі "Богом" дані мрії.

Дністер Батько приглядає,

Як діти журились,

А в вівторок серед людей

Славов діти вжрились.

Ще учора ми всі разом

Судили ганили,

Подивіться як то мило

Вони сь подружили.

В симанички й в барана,

На Вісілях грали,

Рідня, Друзі і Сусіди,

Гуляли співали.

Всі співали як уміли,

Решта говорили:

Дай то "Боже" Гани й Ільку,

Щоб сто літ прожили,
Працювали і гуляли,
Людям примір дали,
Дай то "Боже", щоб в Громаді
Провід в руки взяли.
Вони в школі від дитинства
Любились всі знали.

А Родичам і Родині
Ни попусти слави.
І ви діти любі внуки,
Щасья й долю майте,
А Дружину ни в богатстві,
А в серцю шукайте.

Вісіля скінчилось, треба було зробити порядок, жінка вертиться помагає чоловікови, ніби дожили до самого щасья. В неділю свято двойом між люди, декому завидно, а друзі жартують, вся Родина з задоволенням запрошує до хати. В полю робота скінчилась, то часом і побавились. І знова почались безжурні дні, як колись, як ще ми були нелітки.

Та моя Ганя колись була блаженька, спокійна, а типер: де ни посієш, там вона вродиться, ніби ни балакуча, а зачинає від Адма до бви аж в Рай забіжитьь.

А нині очіпилась як ріп'як кужуха, і ходи та ходи до моїх Родичів. Ну, то ходім. Ідем понад річку Коропець, що і тут він вскакує до нашого Дністра. Ганя на куждім кроці здержує мене та допитуєсь, чи памятаю те і се місце. Дійшли вже й до Дністра, а Ганя розсміялась. Чого ти? - Як ти забув? Та що забув? - А як Мама хотіли нас от тутечко бити, а як тибє і мене погано називали, а ти нічого, лиш сьміявся, тому мені сьмішно. А ту вжей хата їх.

Ганя за клямку. Я - Слава Ісусу Христу, Тато! Сідайте дітоньки. А Жінка: типер і привяжіть, то ни всиджу, колись Стрий казали привязати, то я плакала, а нині буду сьміятись, бо вже є кому мене відязати. Жінка жартує, а Родичі втирають сьози. Я встав, бо не зрозумів їх плачу: ну, що? Вам я не подобався? то нащо дали Ганю за волоцюгу? Мама - "Боже Сьвятий", що ти сказав? - То, що чуєте, було Ганю ни строїти до мене, було робити так, як Тета Гавиха казала...Жінка: а хто то помер, що розплакались? Я прийшла похвалитись чоловіком, а Вони плачуть. Ну, нічого, я колись плакала, а нині сьміюсь, а типер Ви плачете, та Вам плач вже ни pomoже. Та чикай, розтаракалась як сорока, я хочу знати що то за плач. Як я Вам не подабась, то я до Вас ни мушу ходити, а Ганю і буком від мене ни нажигаете, пропало. Мама приступав до мене, обняли мене і цілують в лівє лице і по хвили - ти кпиш з нас, правда?! - Ні, я ни кпю, карай мене Бог! Я хочу знати, чоґо Ви плачете? - Ну, то слухай. Ми плачим за свої гріхи, бо ми Гани заразом і тобі робили вилику кривду. Як ми сварили єї за тебе, то вона казала, що то Брат мій, а люди сьміялись, що ти Гани ни сказав інакше, тільки - люба Сестро. А ми слухали людей і фамілії тай називали вас поганим: ми, а типер жалуем, що робили вам кривду. А що ми плачим? То наш плач радости, що бачим вас як сестру з братом і аж типер переконались, що вас "Бог" благословив. - Ну, сідай, ни динирвуйсь.

А ти старий, чо сидиш? там в коморі здавсь ще трохи лишилось, неси. Та кому? Ви ж знаєте, що Ганя і я ни пем тої смердюхи! - Там в таке, що ти потягнеш і Ганя ни відсуниоь. - Ну, як схоче...али Ви Мамо кажіт правду, чоґо ви плачите?

Ну, то слухай. Ганя називала тебе братом, то ти типер мій син, а я плачу, чоґо ми ни мали тибє тоді за си-на. А типер як тибє зобачим, то з тої радости сльози

біжать, а ми колись тибі всіляко називали. Ти певно ни забув, як я вас сварила обоїх на гуриковім плоті, а ти сьміявсь з мене! - Ну, а що мав робити? Досить того, що Ганя все плакала! Та Ви аж типер переконались, що правду казав, а тоді Ви казали міні сякий такий, іди гет від мої дочки, ти крукію, закрутивись мої дочці голову та щей честь хочиш забрати. Та Бог знає, що Ви еше б були наговорили, аж Ганя вмішалась тай Вас уговкала. Я й тому з Вас сьміявсь, бо я Вашу дочку любив як рідну сестру, а Ви називали мене крутійом. - Мама: ну, пропало, тому ми типер плачим.

Та нім Тато до комори, а нім з комори принесли того добрива, що й Ганя не відсунесь, то насходилось повнісінько до хати. Сусіди заглянули що ми прийшли, а фамілія все по вісілю сходиться на повісільне, а найдуше цікаві, яка Ганя жінка та чи я дальше називаю Ганю сестров. Тим часом і Тете Гавиха надійшла та, що казала Гани косу втяти; тай Стрий Яцко, що казав Ганю привязати. Словом Малий Коровай, або великі христини. А я з Мамов дальше торочим давну нашу халепу, тай гості зачали з нами лучитись на балачку, тай Гани не дбають спокою, крутять Ганю то вліво, то вправо тай нікто ни покинув Ганю, доки ни приплював, щоб вроки ни чипались, тай всі повторяють: али ж красуня ще краща, ще краща як була дівка...Тета Мацькова - ни дурно Илько звав еї се строю, вони подібні одно одному, тому й любились.

Ви гості натаракались вже досить, а типер позвольте мені пару слів сказати. - А просим, просим... Ну, то слухайте. Я колись встидавсь сеї красуні, о-о-тої-о що дивиться на мене... А я побував між людьми, то і встид відлеків, тай чував не одно і зрозумів дещо.

Дорогі гості, Ви ту нині всі про любов зачинаете і на любові кінчите, та не знаю, чи ви знаєте, що таке і чого

любов так кісно вяже двоїх. Тому я хочу дещо сказати про ту любов та звідки вона взялась в нас... "Хто мав вуха - най слухає"

На початку був "Бог" і его заступник. А що ни було нічого лиш вода, то ни мали на чім господарити... І рече "Бог": ти Льогусе, Мій заступник, то слухай мене. Скидай сорочку, пірни до самісінького дна, набери в пазурі повно піску і вертай назад сюда. Льогус головов джогнув у воду, набрав піску і вернув... "Бог" взяв від заступника пісок, перехрестивсь, поблагословив і посіяв по воді... А за хвилинку виросла пуста земля... "Бог" взяв рискаль, накопав вишень, грушок, горіхів, сливок і одну ябליньку. А за той час заступник нарив пазурами ямок і обсадили кругом вишнями, 2-3 ряди горіхи, 4-5-6 сливки, 7-8-9 грушки, а на сиридині одну ябליньку. А що ни було лиш одна, то "Бог" зарезервував Собі ту ябליньку.

Як скінчили роботу, посідали на горбок та дивляться як гарно цвите, тай вишні вже стиглі і грушки наспівають - і зажурились, хто буде те все стеріг? Порадились, зробили збори, тай голосували, щоб створити Садівника! Назбирали чарапаньок, нарубали лози, нагнули каблук на ребра, повязали ликом, голову з мушлів зробили, а за той час заступник наносив глини. "Бог" наплював в глину, заступник замісив тай то всьо обліпили глинов, а "Бог" зажурився, що нима в що душу запхати та нащастя надлекіла Голубиця... "Бог" виняв з Голубиці серце, взяв трошка свої душі і заложив до того серця і то серце запхав в той шкелет в лівий бік шкелета. Шкелет відразу почав ходити тай зраділи... А "Бог" на закінчення роботи сказав - амінь ! А заступник і сказав по-московськи: да!... А як ми его будем звати? А "Бог" каже: я кладу свою першу букву з амінь, а ти клади свою першу і поставив "Бог"-А . А заступник - Да поставив, та ти дві поставив, а ни одну. Бо то не роздільне. А Господь І

подумав: "ну, то нехай, то я еще свою додам, то буде рівно, і притулив свою наступну М. Ну, і закінчили, бо в наступника і більше ни було. Тепер зложили по порядку АДАМ - і був Адам ! І так охрестили. А той сад що насадили назвали "РАЙ".І зробив "Бог" Адама Господаром, дав єму "Рай" і всьо Адам мав і всі его слухали і величали.

А Адам ніц не робить, лиш сумує... а як залізе де в густі вишні тай плаче, плаче, аж змарнів. Та хоч Адам ховавсь, то "Бог" всевидючий... А одного разу застав "Бог" Адама під вишнями. Сів коло Адама тай зачав випитувати, чого він сумний, а навіть ховаєшся і плачеш? Кажи що тобі бракує? Адам висікав ніс, відкапельнув, тай почав: дивись Боже, он пташки літають, он в воді рибки плавають, а там звірина, а тут скотина. А я як дивлюсь що всі вони по парі та по парі, ніби брат з сестрою Тварина мукає, звірка підскакує, рибки гуляють, а пташки співають, аж Рай шумить! А я що? Нікому пожалувать, нема кому свою кривду розказать, то чим мені радуватись? Я ни маю до кого слова заговорити, не то веселитись. Ну, то що? Ти певно хочеш щоб мав пару, щоб мав з ким хуторити і по Раю гуляти?

-Ну,а якже ж?! -Слухай Адаме, ти в мене господар то Я тобі дам заступника, він буде помогав в господарці, тай будеш пав з ким веселитись. Ну, -то дякую Тобі Воже, тільки щоб той заступник ни був старший від мене, бо тоді не буде порядку в Раю ! Ти Адаме вже ни журись, я знаю, кого тобі дати! А нині лягай спати та спочинь, а завтра я тобі заступника приведу - розумів? Так, розумів... Та нім Бог зайшов поза вишню то Адам вже спав...

"Господь Бог" вернувсь, підійшов потихонько до Адама, розрізав на двоє, али права частина в Адама була засаднійша, бо Адам все на лівім боці спав, а права росла та росла. То "Бог" с правої більшої частини лишив

Адамови, а до лівої сказав: ти будеш Ева...І ти будеш Адамови помічницею...І Адам буде тебе любити, бо ти з его тіла, а ти будеш Адама веселити, бо ти его тіло!

Та "Бог" забув, що Адам ни має серця, бо серце було в лівім боці і припало Еві, і Ева вже бігає, та попитує "Бога", де той Адам? що я з ним маю гуляти? І зачала наглити на, "Бога". А "Бог" ни мав з чого серця зробити... найшов на дорозі Камень, пхнув Адамови в пазуху, дмухнув в Адамів ніс свою душу. І збудивсь Адам тай оглядавсь, а "Бог" веде Еву... І дав Адамові. Адам оглянув, запитав, чи вміє співати. Ева осьміхнулась і питає, чи си сподабав? А Адам засміявсь і помахав головов на знак що сподабав си. Тай "Бог" був радий, бо Адам вже ни сумував.

Перша почала Ева балачку тай каже: "Бог" сказав що я твоя помічниця, бо тобі кяшко самому... Али ти маєш за то мене любити... Ну, скажи будеш любити? - Та буду, буду, а що ти міні за то? -Ну, що... буду тобі співати, горішки рвати суниці збирати. Ну, най буде, лиш ЯБЛУК не руш, бо яблука "Бог" собі лишив!... Ни буду - не! Али скажи правду чи ти любиш мене? Та люблю та щей як люблю. Ну, ...,то я і тебе люблю.

Ось дорогі мої гості вам ключ любови... Від кого вона почалась та звідки любов взялась... Від Еви в раю!

І видів "Бог" гарне діло свого рукотворенія, тай поставив "завіт" свій, щоб ми его сповняли і з рода в род передавали тай нащадкам своїм переказали! А Ви ПРОРОКИ і АПОСТОЛИ МІЙ закон спишіть і Святим Письмом назвіть!

Я Святе Письмо читав,

Закон Божий сповняв я.

І ви діти прочитайте,

Долю Й щастя любов майте.

А дружину не вбивайте! Ну, добре, чоловік і жінка з одного і одно тіло... А чому так велика різниця? Жінка м'ягонька, не розважна, вперта, та щей висела... А Чоловік поганій, твердий, розсудний, на війні без совісти, кров тече а він навіть не здригнесь, гей би серця ни мав? Та воно те лихо із серця пішло, як "Бог" Адама творив, то голубиним серцем его надарив, а то серце в Адама було в лівім боці. А що лівий бік припав Еві, то Ева і серце загорнула і має золоте голубине серце... А як "Бог" Адама розтяв, то камень Адамови впхав та щей з болотом, бо ни мав часу пооптирати, бо Ева на "Бога" напирала щоб вже раз Адама узнала.

А та Голубиця, що золоте серце мала,
То сьвята Непорочна Дівиця "Божим Духом"
стала.

Як на Голгофі під хрестом ридала,
То дванайцять мечів огневих
Свого Сина до серця сховала
І сплячим Апостолам в Дусі
передала.

Апостоли спали - дрожали,
Від Сьвятого Духа мечі дістали.
Пішли воювати, научали,
Нам сьвяту Правду передали.

Воювали, научали, хоч їх розпинали,
А Івану Хрестителю Голову відтяли,
За те Єго як і Духа "Богами" прозвали!

На Івана ранним ранком,
Ганя зіля рвала,
І тим зілям на Івана
Мине зчарувала.

Хто голову мав,
Най подумає.

Амінь.

Ранні дні весни, як з вихром пішли,
Рожевий майовий вік в тузі радощів
втік,
Ранним літом вміли овочі зібрати,
Радощі, осінні сльози хочу вам
сказати.

Наше щастя було щастям, зачалось псувати,
Бо зі Львова наказали "Січ" Слави сплітати.

На "Січових" перших зборах, разом ся
згодили.

Двацятого листопада Кошовим зробили.

Наше щастя помаленько зачалось
псувати, Бо я в Львові прирікав
щиро працювати.

Як Каганьця зарізали, в селі всі
дрожали,
А у Львові у Просьвіті мені приказ
дали.

Що я з Львова з субов привіз, то Ганя ни знала,
Бо думала одно тільки, тому ни питала.

Як дізналась, то зачала, трошки ся
кривити,
Бо я признавсь, що прирік Україну
любити.

Ми любились як уміли, молитву шептали,
І дожились щастя Раю, та долі не мали.

На самперед Тати Мамаи скоро нас
прощали,
Єї в Босню, мої в небо чомусь
поспішали.

Було горе, а ще гірше цісарі зробили,
Війну зараз розпочали, ми ся розлучили.

Ми билися з москалями щось років
чотири,
А московські посіпаки в нас пекло
зробили.

Під Краковом в полон взяли, чириз Київ
гнали,

На Полтаву через Харків на Сибір запхали.

Штири роки по Сибіру й Соловках
бродили,

А тим часом царі слави голови
згубили.

І настала вільна воля в нашій Україні

І я вернув в рідну хату. Всьо застав в руїні.

Тай зачав я господарку ніби поправляти,
Слава Тобі всі сказали. Мусиш кирму
взяти.

Посадили. Вся громада комісаром звала,

Ніби слава, а Дружина гірко бідувала.

Та ни з медом міні було в той час
війтувати,

Та ще й другу дали торбу, мусів Послом
стати.

Та ту слава скоро впала, бо Галер з

Заходу

Зачав сунуть на Вкраїну, а я за

Збруч-воду.

А за Збручем?... "Боже" милий. . .я назад
вертаю,

А поляки арештують, з жидом
процес маю.

Я з Бригідок по верну, моя хата бідна,

Жінка плаче, діти голі - мамо моя рідна !

Зачав крутить вліво, вправо, нічого не
маю,

Діти сумні на Великдень, а я
проклинаю.

Посідали вдвойом вкупі, гей би Брат з
Сестрою.

На Великдень і на Різдво на очах з слезою.

Діти Богдан, Настя й Гиня де нічо не
знали,

А ми з Мамов за Україну щастя
росипали.

Росипали злоте щастя. Часом ся вертало,

А нищастя України праці вимагало.

Працювали з соньцем дома, з місяцьом
Громаді.

Хоча мало щастя було, то ми
були раді.

Мої руки за наш вік дружина ни знає,

Бо ни можна того бити, що щиро кохає.

А ви діти любіть "Бога". Долі вимагайте.
Батьківщину і дружину щиро покохайте.

Року 1907 о.сотрудник Володимир Крохмалюк
оснував у Коропци Українську Господарську Спільку
"Касу". За житя Каганьця був в касі порядок, бо Марко був
Директором. Як Марка зарізали, люди оплошіли, то у
Банку господарювали піяки.

А горівку перестав пити в 1900 році і то з
приречиням в церкві. 1908-го року вернув я з війська й
осну вав того ж року Товариство "Січ" на статутах
радикальних. Куждий січовик і січовичка складав
приреченя горівки ни пити, а як зломав приречення, то
Кошовий зтягав а нього ленту, бо так січовий статут
вимагав. А стягнути зі січовика ленту, то рівнялось
відобрати Гайдамацькому Атаману Готті чи Кошовому
Війська Запоріжського Сіркови - шаблюку! Так
виглядали січовики.

Ясна річ коли касов рядили піяки, то всі сказали, щоб Кошовий переняв директиву Банку. Книговодство заняв Січовий Четар Михайло Довбенко. А касу взяв Січовий Скарбник Михайло Гнатюк.

1910 року заложили ми Спільку Промислово-Торговельну /дахівкарська фабрика/. Директором вибрали Січового Осавула Олекс/ Мельника /вовк/, книговод Січовий Скарбник Михайло Гнатюк. Кас/ дали міні! Товариство "Січ" і читальня Просвіти заложили аматорський кружок. Режисерство дали Кошовому, суфлерку взяв Січовий Писар Павло Павлюк, Директор хору Січовий Сурмач Михайло Садівський /габар/. Де ни глянь, там січовик і січовичка. "Січ" машерує, "Січ" вправи робить, "Січ" пожар гасить, хто б то не горів. "Січ" вже числила 120 хлопців і 40 дівчат. "Січ" - неділя, сьвято раз на майдані Перевізця, а другий день на луках вправляє. "Січ" машерує в чвірках з Перевозу на луги. Хруні поховались в мишачі дюри. Мами, Тати і навіть Діди повторяє оден одному: так колись козаки шаблями - типер наші хлопці топірцями вправи роблять. Сило горить від лент січових, а Хорунжий Омельян Мельник держить гордо малиновий Прапор, а вітрець розвинув шовкове і золотим френзльом опшите тло Прапора. А на тлі на білим кони вріс в сідло Великий Гетьман Богдан Хмель. На другім боці Св.Михайл з обосічним мечем, до котрого спинаєсь гордий Галицький Лев.

Приступає до мене 99 літній Дідусь Іван Баран Максимів /з лугів/ і шепче в моє вухо: ти синку виглядаєш, як Максим Козак Залізник... і втирає сльози... Чого плачите Діду? - Міні Тато казали, що Максим козак Залізник, то наш Прадід.

Каганьця зарізали 6.2.908. Люди дрожали, а "Січ" 2.6.909. на могилі Каганьця маніфестатційну Панахиду зробили. Одного Каганьця вбили, а сто родилось.

Січовики з Кошовим сусідні громади рухають, як Метра,
Делява, Будзин, Горигляди, Порхова, Зубрець, а навіть
Житомир, бо в повіті "Січ" в Коропці - перша. Слава
росте, дехто Атеманом ріхтує... Кошовий видає розкази.
Кошовому звіти несуть. Котові в Стрию на Січовим
Здвизі 1912 році. "Січ" з Прапором, на чолі з Кошовим, на
Сокільсько-Січовим Здвизі у Львові 1914 року...

Кошовий тріумфує, за ним Курінь машерує,
А Дружина Кошового сумує.

Та ми з Ганею тов долев годились, бо Україна
почала кайдани рвати... Бо ни можна рівняти свого
особистого Раю за Україну та народ свій погибающий в
кайданах, та темноті.

А в 1914 році то во всіх громадах "Січи" тріумфу-
вали, та воєнні хуртовини нитки пірвали.

"Січи" з Кошовими пішли москаля бити,

А Дружина Кошового з діточками мусіла бідити!

Нім зачала бідувати то

перше ридала,

Бо любого мужа свого на

війну протала.

Та ни сама, Бодзьо й Туня Мамі помогали,

А ми з Мамов на прощаня пісню заспівали.

Як Ваша Мама була ще міні Сестрою і мала
Родичів, а к ішов на три роки до війська, то дуте було нам
гірко прашатись, та ми спільно осолоджували свою долю
піснею. Вона дуже старенька. Та співали ту пісню наші
козаки як ішли гуляти за Лиман, або до турецького
Султана в гості в Царгород, А як прийшлось нам
розлучатись може й на віки і Ганя лишавсь сиротою, бо а
ні еї Родичів, а ні моїх... А додати, що ми були вже сами
родичі, а Богданко і Наталка питають: Мамо, а Тато де
йдуть? Ох... повтерала очи, обняла одно однов руков, а
друге другов: Тато нас лишає, іде на війну, може ни

верне... Дорогі мої діти, чи є на світі таке слово щоб ним висловити нашу розруку серця і жаль? Та ні було ради, попрощатись ми мусіли, а розпрощались ми тою самою піснею коли я ішов на три роки до війська 1905 року. Тому я хочу ту пісню Вам переказати, щоб Ви знали як Ваша Мати і Батько свій молодий вік пережили та яку долю ширбату мали... А та пісня ось:

Прощай ся Ангел мій с тобою,

Прощай ми мила

сторона

"Бог" ни надлив нас

судьбою

О горе, доле ти моя,

А як колись міні прийдетьсяя

Шукать тебе серед могил

Мій камінь тільки потрясется

І скаже хто тебе любив.

1-го серпня 1914 р. мобілізація загальна. Січовики майже всі пішли на війну. Та і я розпрощавсь з Жінвов та двома дітьми - Богданом і Наталко із. Лишаю на судьбу Бога Дружину в тяжи, а сам пішов захищати Габзбургів.

Ну й прклята ж та війна! Першу кулю я; вистрілив в Вовчинцях під Станіславом та ні на москаля,, а в мадяра. Була темна ніч, нас положили за селом в лозах. Патроля мильдує що козаки переїхали Дністер в Галичи і нас атакують. Паде команда: її-СИН... Ми бєм аж дранькя летить. Коні заірзали. Похвилі зі сторони ворога сигнал трубки, перте: Гап так, і фаер еньштелен... Наші карабіни замовкли... Перед нами на конях трьох і зразу Шварм-Комендант: басам кутя!... Та славити Бога, ніч, як шварц, а наша офіцерня десь аж в мишічі дюри поховались. А що москалі ни жартували, то наші мадяри давай драла, а наші Коминданти душились в пітьмі зо сміху !

Другу кулю я вистрілив під Миколаєвом, Третю в Стрию. Четверту в Дрогобичи і так помалу аж під Краків, А тут знова бєм ворога під Грибовом. Та тут зо мнов було тісно, бо Майор Бим мацав за револьвер... та фельфебель наш оборонив. Сказав Майорови то ни він командував потім Горлиці, Знова ідем Перемишль здобувати, три місяці питлоєм, як в млині і знова ідем Краків боронити, та я Кракова ни бачив. Москалі окружили, та й в полон взяли і ми від Бохні до Львова пішком, зі Львова до Києва на босо. З Києва до Тобольска 21 дні, 6 днів до Омска, 10 днів до Красноярска, Нима нам місця, вертаєм до Тюмена, Тобольска губернія. В Тюмені прогуляли 5 місяців, ідем до Петрограду, з Петрограду на Мурманськ, потім Архангельськ над Білим морем. Грілись коло морозу 50 Сельсія кругленький рік. Зі Соловок перевезли наші жкілети на кулях до Саратова, Царицен а, Астрахані, а я Астрахані я переїхав до Уфи в Урядю. В Уфі був рік, з Уфи вертаю на чорно до Києва, бо вже Цар Миколушка різав дрова в Сибіру. В Києві Центральна Рада, ни задовго вступають на Україну австрійські полки. Збирають полонених, а що в мене були ці-вільні папери, то я заїхав додому. Дома рідня, а з дому жандарми гонять на Італійський фронт.

Австрія 1.11.1918 року капітулює. Я з товаришами розоружили австрійську жандпрмерію, сформували зі Січовиків Український Посерунок, вивісили синьо-жовтий прапор. Багато радуються, а ще більше плачуть, бо їх сини, мужі, брати і заручені ни забачть своєї України, бо спочивають в сирі землиці. Я тріумфую, бо дали нині сітівську торбу... Ох, кяжка була та торба.

Хто живий той радується, а мої Дружина замісь радуватись, слъози втирає... Раня сумна, в Гані личко змарніло, діти голі, хата пуста, вітер віз, в шопі заледво одна Коровина, студоли нима, москалі забрали на Дністер

міст будувати. Я вітую в 1 уніформі австрійського жовніра. Жінка в спідниці яку сама помалювала базником, а на голові еще Мамина платина котру лишили як умірали. А я Український Війт, бо еще колись у Львові прирік любити Україну. Та й радуємось що наші мрії сповнились, а Січовики ще дуще радуються, бо заміняли топірці на кріси.

Я вітую, а моя Дружина сумує. Я вітую ни будь як, а зі соньцем і місяцем. Я прийшов до хати на вечерю, а в хаті повно людей. Одно плаче що діти нічого ни їли, друга ни мав хати, трета сина реклямувати, а ту аж чотири нараз нащо я сказав стільцям їх чоловіків забрати до війська, А у Віта голова закрутилась а Вітиха стулилась в кутику тай кяшко груди пілносить,

Люди хату зпорожнили, в мороз баранами до хати.... Геня накриває дітей борахлом щоб ни замерзлій Послухай мене Голубе, лиши то вітівство... то ж ни житя а мука. Чи ми на те з дитинства любились щоб ми журились. Ти був на війні, а я "Бога" молила аби тебе кулі минали,, та й діти з Мамо в моли» тву шептали, щоб Тата дочекали. Може «Бог» ни мене вислухав, а о тих дітей малих. Я їм завше говорила: просіть "Бога", а як Тато поверне то буде нам лекше. Ти здоров вернув, а діти навіть ни знають що таке Тато. Вони рано сплять, ти пішов, ти прийшов - вони сплять. Я бідила бо тибє ни було ти вернув, а за дітей та їх Маму забув. Дивись на мене, я виглядаю як жебрачка, а діти як сироти. Чи ти годен всім догодити? Голубе, послухай мене, лиши... Раню, від твоїх слів мов серце розривавсь... твої слова правдиві, ти зворушила мене. Я й сам виджу що ті діти гай ни мої, та я ни можу... Голубко... Я люблю Тибє та ти знаєш що я прирік любити Україну. Знаю Голубе... А хіба я ни люблю Україну? Коби так всі любили! ... Дивись, пів села дезентирів, ти їх висилаєш боронити Рідну Батьківщину, а вони тибє проклинають.

Прошу а лиші ту громаду. І я лишив як Збруч Річку переступив. А як повернув, то Бригідок ни минув.

На Бригідках я мало гостював. Польський Парох Попроцький і Комендант Австрійської Жандармерії - Сіанозький /поляк/ були сьвідками, тай зложили зізнання в мою користь ніби то я віту вав людяно, тому мене звільнили. Як я був школярем, то звали мене миханік, а мій шкільній побратим, що в одні лавці ми в школі робили збитки тай сусіди ми були, его звали фільзоф, навіть Професор так ему казав. Одного разу назбирав він маленьких камінців, пару цвашків, кілька зернят пшениці, обліпив глинов ніби яблучко, прийшов ідо школи тай кричит: дивіт, я маю цілий сьвіт в руці, тай показав, а дівчата і хлопці в сьміх, хохочуть не стають, аж Професор увійшов - то що за регіт? А я кажу: Пане Професор, Микола має в руці цілий сьвіт ! А ну покажи, що за сьвіт? Він подав Професорові, він оглянув, розломав, а там всяка всячина, тай засьміявсь, і каже: з тебе фільзоф...

То був син нашого дяка Стефана Курцеби. Дяк видить х здібність сина тай Професор радив дякови, щоб Миколу післав до гімназії, і так сталось. А що дяк мав з попами до діла і видів лигонький попівський хліб, то конечно хотів, щоб его Микольцьо був попом. По закінченю гімназії дав свого Микольце на студії до Отців Василян в Жовкві. Микольцьо слухає і те, і се, і женитись ни можна - дав драла до Львова. У Львові найшов друзів тай сам споважнів, а як прийшли вибори до Сойму чи Парламенту, то Микола Віча ни минув, а говорить гей з мішка сипле. Заробив трошки грошей, давай газети друкувати, а з часом став Головним Редактором Українського Слова у Львові. А я в той час служив цісареві теж у Львові, то я забігав до Товариства Просьвіти, бо там у Сільськім Господарі працювала Миколова сестра Ольга. І пан редактор Курцеба свою сестру відвідував, і-я там

забігав, бо то мої сусіди зі села тай шкільні друзяки, тай дістав я дещо до читання, як Член Головного Товариства Просвіта у Львові.

Як я парубчив, то Марко Каганець був тоді Оберштом, так в нас звали старшого парубка, котрий керував парубоцькими справами. А як Марко ішов до війська, то ми помінялись капелюхами, бо его був з павами на знак старшого і сказав на мій капелюх, бо ти будеш старшим, а мені довійська такого ни треба. А як Марка Каганця зарізали, то я в той час був у Ольги Курцеби в Сільськiм Господарі в Львові, тай дещо хуторили. !!" Входить брат Микола дуже поденерований, що сталось, запиталась Ольга, а Микола заледви вимовив: Марка зарізали... Котрого Марка, хто зарізав? І він подав телеграму. Ольга читає: три жандарми на мості пробили багнетами Марка Каганця наскрізь і Марко згинув на місци. Коропець 6.2.1908 р. Підпис телеграми - Стефан Тончаковський, нотар. Між нами вишина, Ольга втирає слези. Я здержувавсь, бо військовикови не пасувало бути бабов, та не вдержав - мусів за платинов пошукати. Ольга: пропав наш Коропець, хруні знову опанують наше село, тай далі втирав слъози. Микола: ни плач Сестро... одного зарізали, а сто вродиться. Ольга: нім вродився, а роса очі виїсть, а народиться, то хто ними покерує, без проводу воійсько гине. Микола: і провідник буде. Ольга: та в Коропци другого нима. Микола: в Коропци може й нима, та він є тут. Ольга: хто... де... кого ти так скоро здибав? Микола: ти Сестро питаєш - хто і котрий, а я тобі покажу... А ось сей, що коло тебе сидить! Тай подав нині руку і зачав: слухай друже! нас ту трое і "Бог" між нами. Ми побратими зі школи, ми сини України... ,Скажи друже, чи ти любиш Україну? Я сказав - люблю.

Ти перебрав по Маркови провід між парубками в нашім селі, так на тебе припадав перебрати провід над всіма справами в Коропці. Подумай друже, а пізніше мені скажеш, бо зараз іду до редакції, щоб накладчики помістили во всіх наших газетках сю телеграму. То був день 6.2.1908р.

Мені військова служба кінчилась за вісім місяців і за той час ни мало пригод я у Львові прожив.

12.4..1908 р. Мирослав Січинський застрілив Намісника Галичини графа Потоцького. Стріляючи першу кулю, сказав - за Каганьця, другу за Ляцьке, третю за гуцульські штрайки. А іще по Львові довго ходив і ни один раз ми з Курцебами здибались в Просвіті і там же загорівсь огник в моім серцю любови до України. А почином була кров Марка Каганця там же я прирік при сестрі і браті, що буду працювати для відродження свого Народоу і на славу Неньки України.

А мій друг Школа Кур це б а вивезений москалями 1914 року wraz з Князем нашої Церкви Митрополитом Адрейом Шептицьким. Князя москалі примістили коло Москви у монастирі, а Миколу Курцебу, як небезпечного українського революціонера, вивезли за Байкал. А 1916 року накрила чужа сира земля... Так скінчив наш молодий революціонер і Син України свое життя!

А я еще живий по сьвіті блукаю,
Люблю "Бога" й Україну, хоч долі ни маю.

І ви діти любіт "Бога", хоч доля щербата,
Любіть щиро Україну, наслідуйте Тата.

Хоч ми з Мамою загубили свою долю, що любили Україну, і я скитаюсь сиротою по чужому полю і дуже гірка моя скитальщина, та я України не покину любити. На Україні Голгота і ви дітоньки з нею... Та по Голготі прийде

Воскресінні А я був гордий і на угім сьвіті, що мої діти і внуки пішли слідами свого Батька.

Ни тільки ми з Мамою любили Україну, любили Україну ЖЛІЙОНИ! Та не було сили... Цілий тодішній сьвіт проти України пішов, цілий сьвіт дав Галерови модерну зброю, за те що Україна боронила той західний сьвіт ! і Українська Армія ЧУДА доказала в Чортківській офензиві і то дручками, бо зброї жадна ніби культурна західна держава не то дати, а за ніяку ціну і спродати не хотіла. А як Український Уряд вислав до Антанти у Версаль свою Делегацію зложеноу з українських офіцерів, то Антанта навіть не впустила наших офіцерів до салі нарад, а на коритари справу вирішили та ось як: Ви не есце жадне войско, ви банда. Дзенькуце же не арештуеме вас, прошен опусціць тен дом /казали по польськи ще й вилаялись погано.../. І наша делегація в розпуці зі сльозами опустила Версаль під Парижом.

Чи могла наша Армія голіруч перемогти 100.000.000 Москву, 25.000.000 Польщу, 14.000.000 Румунію, 10.000.000 Мадярщину зі зброєю модернею що їм дав Захід і навіть У.С.А.- А дипломатично був тодішній цілий Сьвіт против нас,.. Ось чому не стало сили, та ми вірили у Вільсонові 14 точок до 923 року, та помилились. Бо 1923 року Амбасадори Франції, Італії, Англії, нехтуючи програму Вільсона, передали Галичину, Волинь, Поліси Польщі, а решту української території признали Москві, Румунії та Чехословаччині, бо Рижський Договір ратифікували у користь Москви і Румунії. І цілий сьвіт скапітулював перед драпіжнов Московов і той Захід заплаче за свою помилку, грубо заплатить і то кровйов своїх синів.

А наша Україна ни скапітулювала, одна - однісінька. БОРОЛАСЬ... І БОРЕТЬСЯ против московського безчесника мед ведя. Колись сьвіт склонить

свою горду голову перед невинною УКРАЇНОЮ... Будьте дітоньки горді, що належите до УКРАЇНСЬКОЇ РОДИНИ. Україна боролась, бореться і буде боротись поки ни здобуде "Богом" дану ВОЛЮ. Хоч типер на Україні Голгота, та по Голготі "ВОСКРЕСІННЯ".

Якщо б отой Захід у 1918 - 20 роках нас піддержав політично і дав нам або хоч спродав зброї, а не дав московському Денікіну зброю, а польському Галерови заборонив іти на Галичину, то наша Українська Армія була б поконала московські банди комунізму, польський шовінізм, румунських конокрадів і малярських катів. Тай не було б другої світової війни, бо Гітлер ни мав би с ким змовлятись против Заходу.

А як була б самостійна Україна, то комунізм у московських борах був би з голоду заснітивсь, а Антанта комунізм вигрїла тай Німеччину /взглядно Гітлера/ штовхнула до Сталїна.

А в другу світову війну Рузвельт і Черчїль запили могорич у Постдамі, Ялті зі Сталїном, і віддали Европу аж по Рен Сталїнові. Тай нині ті самі, тільки шїльд перивїндований під назвою "обеднані нації" зі совїцькими делегатами, як Вишинський та інша зволоч... Руки до згоди затискають та цілуютьс. І з ким вони цілуютьс? З тим, що їм петлю віе всукав! Ох, бідний той Захід, колись заплаче за свою дурну політику! Може й я забогато натеревенив, тому лишаю історикам, а історія всьо скаже.

Як Українська Армія і Уряд опинились на скитальщині, а з ними ж і наші Полководці, то ни спали... а свому Народу приказ давали, одні підпільно, а другі офіційно.

1925 року приїхав до Коропця ниякий Ревїзор чи Директор Дністра Федак зі Львова і насильно дав мені агенцію Дністра. Той же Директор чи Ревїзор скликав громадян Воронця і відновив Українську Господарську

Спілку /Банк/, бо всі книги Голова Банку Микола Куриляк /Колька/ у війну переховав. І той же Федак оснував нову Кооперативу "Єдність" і почалась горячкова праця.

Я перший член Кооперативи "Єдність". Читальня Просвіти вже була урухомлена. Я зі Шмігельським Михайлом основуємо Товариство "Луг" зі старих членів Січовиків, бо польська влада січові товариства порозвязувала. Читальня Просвіта і Товариство "Луг" організують аматорський гурток, де знова накидають силою міні режисерство. Я вже ни мав охоти до тої почеси, бо вже мої діти брали участь в аматорськiм гуртку та не мож було відмовитись, бо це теж праця дня Батьківщини. А ваша Мама знова лишаясь на кермі господарки, от чому нам а Мамою не везло. Замість гаразду новий клопіт. Наш молодий вік перебіг на Народні Ниві...

1927 рік дещо поправляє матеріальну нашу господарку, бо я закладаю верстат водного спорту на Дністрі, за намовою і допомогою артиста маляра Михайла Чепіти, котрий у Нас чириз 10 літ перебував сезоново на квартири в наші хаті. Богдан вже помагав майструвати, а радше вже робив ліпше від Батька.

Ми робили вислові, жагльові і моторовілотки і каяки, замовлення було велике, то ми з Богданом не успівали робити, то треба було наняти більше майстрів, як Михайла і Тимкова, Володимира Макстимова, Івана Куриляка тай Максимова Михайла. Платив я їм по 4 зол. в день, а міні як касієрові в Кооперативі "Єдність" платили 1 золотого в день. А в Районовій Молочарні я фасував 30 зол. в місяць і був відвічальний член Управи Районової Молочарні в Коропці, де я в місяць виплачував пересічно 25.000 зол. доставцям за молоко, бо тоді вже працювало 32 кружлівки з виробом 4-5 метрів масла денно.

От що нам з Мамою не везло: в товаристві я заробляв 1 зол., а я платив майстрам по 4 зол. От дорогі діти, де наше щастя з Мамою!

А початки нашої Кооперації треба було служити за гонор, де я сам у Кооперації "Єдність" служив два роки за гонор. То був 1925 - 26 роки, а часом треба було і свої копійки стратити, бо треба було поїхати на Збори чи на Раду. Мине нігде ни бракувало. А чий найкращий перший камінь фундаментальний під Районову Молочарню в Коропці?: - Мій... і тільки мій!...

Коли треба було наперекір полякам збудувати молочарню, а внас грошеї нема, Кооператива Споживча слаба, а поляки, діставши 10.000 зол. без %% на 10 літ, то ми завзялись перемогти поляків. Зійшлись, посварились, ну й ввадили позичити грошей.

Я, Михайло Мельник /даламон/ і ІТавлюк П. ідем до польського горожанина Нідбора /мазур/, котрий позичав в долярах на вексель, хто мав запоруку. Зайшли ми в трійку до Нідбора, кахим в чім річ. Він заявляє, що на Українське Товариство, грошей ни позичає.

А може позичити на реальність, і то виключно Ілька Максимова, за підписами двох ручителів, на що й я споводувавсь. Ручителями були Михайло Мельник /даламон/ і Павлюк Павло. І я беру на своє мізерне поле 2,000 доларів і всі кидаю на Українську Молочарню. ....

От де моя дітоньки енергія! Про вас забуваю, всьо за Україну. А Мама? Гризесь... ни їсть... дорікає міні....

А хто віддасть ті доляри, як Молочарня збанкитує? А твої діти де підуть? Очепивсь тільки Товариства, а мене і дітей занапастив. Я часом Маму успокоював язиком, а часом мовчав. Та Мама не була вперта, часом змякшувала свою позицію. Та славити "Бога" Мамине побоювання пішло в нівець, щодо бакротства Молочарні. Тато 2,000 долярів виплатив скоро і свого поля ни продав. Молочарня

гарно і скоро розвинулась, доставці молока заплатили все, що треба, а домівку молочарську то вже на причуд не повстидалась би стояти і серед римських палат в Римі. Вона сама за себе говорить. Хто її будував, а я як член дирекції Районової Молочарни пильнував, бо всяка товариська праця без моєї ініціативи не обійшлась: я все був першим і послідним. Я змусив майстра мулярського Івана Думанського з Язлівця, щоб ззовні вивести ромбами колірними мур... Я навіть власними руками обтесав ромбів... І ни мало з моїх чекольників пофарбувало каміння, то я ні рук та й крові власної ни жалів, бо хотілось мати українську домівку. І за той артистичний мур я з інжинером Володимиром Гриньовим з Долини посваривсь, бо він вів будову, а в его згоді контракту ни було, так щось подібного... За це ми посварились. Та я уперто стояв при своєму, з тим що майстрови Думанському Дирекція доплатила 500 злотих на тесаня ромбів.

Не раз громада кричала "Осанна"... і то багато разів величали, а ще більше очернювали і то брехнями. А все ж олива - оливою, а брехня - брехнею, та я робив як умів.

Бігли літа за зимами і дожили 1039 року і давай Ілька Максимова в депутати Народніх Зборів до Львова. Я викручувавсь чим міг, не помогло, силою вибрали. Поїхав. Ох, яка там була топа! Вернув я зі Львова, думав скінчилось, та не, вибирають поза мойов присутністьов на Голову Сільради. От... попав...та в нещастю є й щастя. На заступника вибрали Стаха Петришина, молодий недорослий комуніст. Я скомбінував фільзофію...бо мені донесли, що він дуже хотів бути головою Сільради, а як голосували всі на мене, то Петришин сам один голосував протів мене, тому моя фільзофія мала хоч тепер маленьке щастя. На Зборах я ни був, валяю дурака, лягаю до

ліжка, я хорий, по двох днях прийшов поліцей, мій знайомий і друг воєнний. Зголошує слухняно, що я Голова Сільради, мене зрозумів, розповів героїзм мого заступника. Між іншим каже, що вчора Голова Району Борисенко питає, чому я ни приходжу до урядування, а Петришин махнув рукою тай каже: е-е, з него такий Голова як з РАКА ЦІСАР. Борисенко спитав, чому? Та, "бо то старе, слабе, вік більше лежить як ходить, де єму тепер до вітівсва! Голова Району подумав тай спитав: а ти понімаїш харашо? Да, да я всьо знаю. Ну, нічево, пока єго нет, пока больной, ти єво замеснік, понял? Да, да дякую.

Лежу тай думаю, моя фільзофія ніби на добрі стежечці. Петро Поліцист на прощання сказав, як друг лежи ни вставай, бо може ще хтось забічи як гість, а я вже знаю, що маю наговорити! Пішов. Я лежу і думаю, ни дуже то приемле фільзофія, та трудно мати два серця, одно зі свічкою для "Бога", а друге з огарком для чорта.

Мама знов у клопотах, робить службу фрейторську. Діти на видекі, вбігає задихано Петро: вкривайтесь з головов, здавсь, що єнкаведист іде! Входить Мама: пішов не повертав. Жінка відсапує, а я думаю, от мука ни фільзофія. Та хто знав, чим би то все скінчилось? Як на щастя вертав з Бердичева наш сусід Рожнів Іван /попа/, котрий від 1920 року прожив на Україні і приїхав з родиною і зразу голова району приказав Рожневому перебрати вітivotво в Коропци. Пирихристилаоь Мама...Однак стиріже мене, щоб я не йшов між люди, тай добре Мама думала, бо сексоти пильнували мої слабости. Та одно щастя, що ни було в мене ворогів, то все хтось попередив. За 22 місяці сталінської конституції мало хто спокійно спав. Піяки, жебраки, злодюги, гуляли грозили, а чесні люди дрожали тай в мишачих дюрax спали! Та чао ни стояв, прийшов 1941 рік.

Неділя 22 червня, вістка сподівана. В церкві Служба "Богові" на докінченю. Я і багато були під церквою, бо мала стара церковця. Дяки співають Отче Наш, а до церкви еще йде Оленка Гринчишин з Гладких. По очах видно висела. Зрівнялась зі мною і кивнула на мене головою...Я з між людей виступив, підійшов до Оленки, а вона шепче міні, що сеї ночі над раном німці збомбардували Львів, Київ, Вільнотай інші, а в 7 год. ранку німці виповіли війну москалям. Оленка шепче, а мое серце хоче вискочити з грудей...тай друзі підслухали тай окружують нас...А я: "Олено, мовчи, може то провокація, то буде тобі і нам." А хто тобі таке наговорив?" Нині ніхто ни говорив, я сиділа від рана коло радія, тай всьо то на власні вуха чула, тому і до церкви спізнала, але пішла щоб тов вітко в з вами поділитись.

А як ми і люди йшли з церкви, то сталінці та НКВД вже авта пакували, і на Гітлера кулаками махали...Два тижня анархія.

7.7.1941 року до Коропця вступають гітлерівці, визволителі ще краще від попередніх... Та мало хто орієнтований. Всі раді, а чим? Партизани вийшли з лісу, тай з Бучача верхівка приїхала, бо в Бучачу еще 5.7- були вже німці, а до Коропця вже й сусідні села збіглись. З Бучача приїхала верхівка проголосити Маніфест Української Народньої Республіки. І знова Збори. 3.000 громадян, один звук СЛАВА! А кому?.. Щось ни ясно!.. А міні припоручили заняти слово. З читальні винесли стіл, бо сая мала. Я вискочив на стіл, говорив як умів, а було щоговорити. Бо перед столом стоять 12 вдовичок зі сиротами, котрим НКВД забрало мужів, Татів та синів тай розстріляли. Ті що живі кішуться, а Тати Мамаи дружини та сироти слези втирають, бо їх найдорожчих нема між нами. Навіть небо заплакало. Як я виліз на стіл, то Боже сонечко сміялось, а нім я скінчив промовляти, то ясний дощик як горох зачав

уливати. І того ж дня вибирають новий уряд громади і району Коропець.

На, маєш, і знов тобі! Максимів Ілько вїйт!.. Не, не, я не хочу... ну, не хоч! Мусиш. Всі кажуть, покажи хто в протів? Та протів нема. Але я вже був і то не раз, а з рештою я вже за старий, молоді рухливі. Нічо, нічо, ми тебе ни заставим каменя ломати. Раз ми хочим, то мусиш, і кінець.

Йду додому, похвалюсь жінці, думав, що не знав. Отвираю двері, а вона 'давай по свому: сюда, туд...ти знов завязавсь? Ох, Боженьку мій, а хто тобі сказав, ти ж на, зборах ни була! Хиба я дурна, як ти? Жінко мовчи: я вїйт, а ти вїйтиха. Буде вже міні того, вжемся наїла... Запам'ятай, що я дурна баба тобі говорю: колись заплачиш, та буде пізно. Чи ти вже забув, як за твою щиру працю в Кооперативі та Молочарні пси вішали на тобі. Ти докладав своїх а люди говорили, що ми користаєм... Я не раз зі сльозами в очах мучилась в господарстві, діти малолітні запрягала до праці, а ти товариства пильнував. В міні не раз живої пичінки ни дістав би, а люди говорили, що я гоноруюсь...

Ох, дурний ти чоловіче, дурний, Боже мій, Боже... Ганю мовчи, пропало, якось Бог дасть, а з рештою то для України, хтось мусить бути. - Так, так, а чому ти всюда мусиш бути? Чи нима вже людей, тільки ти? Пішов мій молодий вік, піде і старий! Я тобі кажу і маю право казати: ти дурний і я здурію з тобов...

Та не довго було чикати. Німаки таки зараз показали; роги. 15.7.941 припоручили здоймити Тризуб, а чіпати гакен-кройц. А що, ти казав, що я дурна баба: маєш тобі Україну - "губернаторську" ! - Райхс міністра Розенберга. А що, мій любий, чіе на верха, а хто дурний, а чи ти? А нащо було пускати Михася і Петра в Галицьку

Дивізію, чи то всі хлопці пішли? А як пішли, то за що будуть вони класти голови?

То сьвята правда твоя, Ганю, та ни забувай, Ганю, що пролята кров родить стократ. На крові сила і воля. Наша українська кров неповинна. Наших Дідів і Прадідів на палях кровця спливала, та ни думай, що задармо, іни питай за що. А Христос за що поніс мученичу смерть на Хресті? -За Правду і Волю! Христа розпняли, осміяли, Христос умер, так умер. Всесильні міра та фарисеї думали, що побідили, та грубо помилились. Христос помер, а третього дня во Славі Воскрес! Кисарі щезли...Юда повісився... Фарисеї та каїни ще крутятся, та вже не довго, бо Христос воскрес і вославі на небо вознісся. А мав зноситись на небо, то Апостолам сказав: Чувайте і бодріться, Я іду і знов прийду, та ни ягнятком, а Судьов Правди. Всю неправду мечем огненним погублю, а Правду і Волю осьвячу Миром і Славою на віки...

Так, Ганю, так, ти натерпілась не мало чириз мою вдачу, а що Михась і Петро пішли, то і я болю. Та ни тільки наші пішли, пішло багато. Та ни тільки ти болієш, багато Мамів боліє - то може й так треба?! А Мати Христова ни боліла? стоячи під Хрестом, а на Хресті Єї Син Єдинородний розпятий між небом і землею. Та ни нарікала Вона, а переняла дальшу дію Сина свого на себе, бо так хтів піславший Єго "Отець"!

Ти Ганю натерпілась ни мало, я знаю, та знай, що Мати Україна сотки літ терпить... кати Україну катують і думають закатувати, та Правда і Воля сильшійша. Наша Мати Україна терпить за всіх... Так Христос за всіх грішників тврпів. Христос умирав на Хресті за Правду і Волю, а третього дня Воскрес во славі...Так Ганю і ви, діти...ни нарікайте. Кати Україну катують, та ни закатують, на Україні Голгофта. Та ни забувайте дітоньки, що Христос по Голгофті во славі Воскрес!

І наша Мати Україна по страшній Голгофті Воскресе і затриумфує во славі, і поклоняться Україні великі і малі, а її діти помолявся на волі і засядим " Вільнім колі народів." /Іван Франко/.

ЗАПОВІТ

Дорогі мої дітоньки, я до ваших сердець ті скромні рядки моїх слів пишу. Затямте їх, це вам Заповіт вашого Батька. Ви натерпілись з Мамою, я знаю. Та ни забувайте, що і ваш Тато не зазнав гаразду... Щирбата вашого Тата доля: по Сибіру та Біломорських очеретах скитавсь, спокійної хвилини в життю ни мав, з Мамов вашов зі шкільних літ залюбивсь, а щастя і долі ни мав. Али я ніколи ни нарікав і за Бога ни забував. То й ви дорогі діти й внуки за "Бога" памятайте, а на свою долю ни нарікайте і свого Батька злом ни поминайте...Україну любіть, а нікому кривду не робіть.

Дорогі мої діти і внуки! В моім життю найбільшим скарбом були: ЛЮБОВ, ЧЕСНОТА і СПРАВЕДЛИВІСТЬ. І той сам скарб вам пиридаю: будьте чесні, ни спляміть свого імени, жийте всюда правдов, міх собою любіться, любіть ваших Родичів. Віру ни змінюйте свою раді наживи, бо то буде протів четвертої запоіди Божої, а хто ни сповняє завіту Бога, той протів Бога і горе тому, що протів Бога!

Дорогі діти і внуки, ни забувайте, що живете перед моря розбурханих братів ваших, ни понижуйте їхню Віру, Вони своіов Віров вилічають того самого Бога, що і ви. До їхньої /Братньої/ Церкви можна вам ходити і там ваша молитва буде вислухана, бо в їх святині той сам "Бог", що і в наші. На Божім сьвіті є ще більше Божих домів ріжного вірування, і вам також тих домів ни можна понижувати, бо вони збудовані на хвалу і славу "Бога". Коли хто думає

інакше, то буде протів першої заповіді Божої, бо лиш оден "Бог".

Тому дітоньки і внуки мої: свого віру треба любити, а чужу шанувати, хто так не поступає, той не сповняє другої заповіді Христової, а хто живе по Божим і Христовим заповідям, того проминуть всякі катаклізми, життя пройде в радості, а праця его рук буде годити в стократну заплату.

Ни забувайте дітоньки і внуки, що ви належите до великої Української Родини, ни спляміть свого і Батьків ваших імени. "Любіть свою Україну і во время лютое, бо то Мати ваша, а хто Матір забуває, того "Бог" карає, чужі люди цураються, в хату не пускають".. /Тарас Шевченко/.

Ваш Батько за Неньку Україну розсіяв свої кости по чужому полю, чужі люди вашому Батькові очі порохом засиплють. . .

Предки наші на палях вмирали, а свою віру і свого народу не покидали... То і ви мої діти і внуки поки живете, то хай вам буде Україна понад все! Свою Віру і Націю любіть, а чужу шануйте.

Знайте мої діти і внуки, що Богу Творцю всьо удалось, що лиш створив, А ЧОЛОВІК НЕ ВДАВСЯ. Тому і між розумними дітьми суперечка буває тай і Святі в небі сваряться... То і між вами може зайти суперечка, то ни зліться, а по Божому розсудіться, піддайтесь Мировому Судови. На судію покличте розумну і чесну людину, щоб розсудив вас справедливо, як цар Саломон розсудив двох Матерей однов дитинов. До суду і адвоката ніколи ни ходіть. Якщо б вам суд був потрібний, то зробіть егов своїй хаті, щоб люди ни знали, щоб з вас примір брали, а злом і добром діліться щиро, як брат з сестрою, щоб вам було всім серце в спокою. Се мій ЗАПОВІТ ВАМ ! А найбільшим хай вам буде завіт Христа, а Ісуса Христа

завіт ни кяшкий: "любіть Бога понад все... а сестру Й брата, як самого себе!"

Такий скарб ваш Батько вам розділяє, бо іншого не має.

Я і Ви є Християни,
То кінчу его словами,
Бо імя Отця і Сина,
І Сьвятого Духа. Амінь!

Так, жінко, твоя правда. Ти, Ганю, справді мудрійша за мене, ти добре казала, що буду жалувати і я вже жалую... Я вірив, що німці несуть волю... А вони завели римську неволю, замість визволяти. Вони прийшли мордувати. Ніби катів прогнали, а сами їх моду перебравили. Та дні ни стояли, а заяцем утікали - аж 1944 рік все те наздігнав. Німота варювала, бо їх дурна політика ніколму ся не придала, а арійська "юберменш-раса" поросипалась! Так, так, нема правди, нема й сили, проти Бога ни можна!

ВЛАСНІ ВІРШІ ЗІ СКИТАЛЬЩИНИ

Був день 20 липня 1944 р.
Того дня сонічко сьвітить не хотіло.
Ковалі в мізку кували,
А в серці гадюко в щиміло.

Зібравсь я куда вандрувати,
А жінка плаче, куди йдеш?
Не йди - разом краже умирати,
А куди підеш - в голоду умреш.

Ще сонічко спало.
Попращала,
Мовчки сльозами умилась.
Ридала, щиро цілувала,
Як колись до брата
тулилась.

В колисці маленьке дороге,
Прощай - ДІД тебе лишає.
Ни забувай діда, хоч ти мале,
Яресьо, нивинні сльози утирав.

Хату рідну Дністер прашав,
На Галич дорогу знаю.
Ольгу, Настю і Геню цілував,
А Богдан загнувавсь, ну, я утікаю.

До Галича ми напростець,
До Стрия ціль брав,
А в голові вивертаєсь,
Чом Дружину зі собов ни взяв.

Моїх синів Міська Петра,
Може десь спіткаю,
Умовимось, дам пораду,
А що далі, потім подумаю.

Та до Стрия ни далеко,
Стали оглядати,

Іван бом-бом сипле з неба,
Треба утікати.
Вже Дрогобич і Самбір
За собою мали,
На Карпацькій Україні
Мадярів застали.
Мадярщину, Словаччину
Кругом обіздили
І вже Краків й Бреціява
В Нойгамері стали.

В Нойгамері три місяці
По піску бродили,
Потім назад в Словаччину
В Чачці ся спинили.

Цілий місяць в місті Чачці
Словацький хліб їли,
Тут зібрали старих дурнів
До Відна післали.

З Відна назад до Кракова,
Тут три дні прожили,
Дали хліба у торбину,
Тай порозганяли.

Зажурився старий дурень,
Що має робити.
е-С, е-С право відобрали,
А чим тепер жити.

Ідім назад в Словачину,
Я завторував,
Дали білет, поїхали
В місто Братислав.

В Братиславі три місяці
Добре яось жили,
Мариеляду, хлібець їли,
Грошей заробили.

Треба кудись утікати,
Ради вже не було,
Над столицьов Словаччини,
У повітрі свистіло.

Серед ночі з Братислава
Кудись утікали,
У вагонах як в улию,
А в Відню злізали.
Ну, а в Відню, Боже милий,
Бодай ни казати,
Цілу днину і ніченьку .
У бункру проживати.
А над Віднем сталевії
Голуби гуділи,
Розкидали гарбузами,
Людам серця мліли.

Семий бецирк Найбангасе /42/
Буду памятати,
Засвистіло, зашуміло,
Ох, Ти Божа Мати.

І ми в гробі, а ще живі,
Духа запирали,
Пару годин файермани,
Ледви відкопали.

Ми не люди, а потвори,
З норів вилазали,
І чим скорше в другий бункер
Голови сховали;

І так вчора, так і нині,
Завтра гірше буде,
Вуші шкіру догризають,
Здаєсь ми ни люди.

Утікаймо хлопці з Відня,
Десь в тихий куток.

Три згодилось, два осталося,
Мілько і Сеньчук.

Заїхали до Мінхену,
А як далі йти?
Ні дороги, ані моста,
Ні човном плисти.

Тут суд страшний відбувався,
Треба десь втікати,
А де? Кудя? На щось мене
Породила Мати.

Нарікання не допомгло,
Дали ногам знати,
Треба просто на село,
Десь машерувати.

Опинились у Ляуйдорфі,
Тут два роки жили,
А на третій сорок семей,
В Альпах ся спинили.

Мені Альпи в Мітенвальді
Здоровля псували,
Я попросив командирку,
Лікарі спитали.
Куди хочеш Гішпан лікар,
Треба мені знати,
Бо я мушу якнебудь,
Маршруту списати.
У Бад-Верісгоф попросив,
Бо там шклярі жили,
Товариші в Мітенвальді
Оба ся лишили.

Було таки жаль мені,
Миколу лишати,
А той другий най пропаде,
Не хочу й назвати.

Всіх здивує, ще з дитинства,
Вони раду мали,
А пан-Солтис свого стрія,
Худобов назвали.

Мало того наш пан-солтис
Ще вище поліз,
Забирайся, чого сь тутка
Як свиня уліз.

Те. за щирість мою, діти,
Щом корову дав,
І худобов і свинею
Він мене назвав.

І то в чужі сторонці
Люди разом жили,
А пан-солтис ніби цісар,
Кулаком грозили.

Памятайте мої діти,
Друга ни шукайте,
Найкращого товариша
Далеко минайте!

Мітенвальд,
30.6.194-7 Р-
І.Максимів.

ПРОЩАННЯ АЛЬП

У п'ятницю в Мітенвальді десяту дзвонили,
Попід бльоки всякі друзі кругом ся вертіли.

Треба скоро у дорогу майно забирати,
Товаришів по звичаю мушу попрощати.

Прощай хатко з числом третім, я вже відїзджаю,
Ни памятай мені злого, молю тя благаю.

І ти сірий бльоку третій мусиш дарувати,
Що так скоро я бігаю від хати до хати.

Першу хату у Марійки зразу відчиняю,
Всього добра і мужові широко вам бажаю.

Онуферки є всі дома, дочка, син і Мама,
Забігаю ще до Ланів, та хата замкнена.

Чорноброву по дорозі ту паню стрічаю,
Будьте собі здоровеньки, всім вам я бажаю.

В другім бльоку Висоцькі, Микола з
женою,

Параска/,

Будь здоровий любий друже із подругов
твойов.

І кіх-бльоку ни минаю, Ориську пращаю,
Одна біда ще на стриху ще декого маю.

Біду вгору аж за горло щось уже здавило,
Гур, гур в двері, а в хаті песиня завило.

Ну, Богданку, будь здоровий, бо я відїжджаю,
Держись mocno, веселіться, це я вам бажаю.

А де Мама? Що де з нею? Хтілось
попрощати.

Пішла в найми, дещо треба всім вся
помагати.

До пивниці також треба, не можу минути,
Ну, Миколо, будь здоровий, тут не можу бути.

Подорозі впрост до брами і Ланя стрічаю,

Будь здоровий со женою, бо я виїжджаю.
Вльок А також треба якось попрощаи,
Там для мене рисували всі папери з мапи.
Звернув вправо та заблудив десь аж під
хрестами,
Тут ни можна, чого треба? Що, пане, з вами.
Та...нічого... де є сестра? декого питаю,
Зараз, і вже... будь здоровий, я часу ни маю.
Заблестіло в очах сивих, в мізку зашуміло,
І світило ясне сонце, та вмить потемніло.
Минув браму, оглядаюсь, може хто за
мною,
Виряджає у дорогу, махає рукою.
Нима, тихо. Та й не треба. На візок сідаю
Прощай табір похмурений, друга в нім не маю.
І ви гори кособокі щиро вас пращай,
Ни хмуртеся ви на мене, я вже
виїжджаю.
Пращай, пращай Мітенвальде, заревла машина
Ще раз в вікно глянув вправо, нещасна година.
Кяжко було серце рвалось. Я серця не
маю,
Боже милий, чого, за що? по світі
блукаю?
Треба щобудь зі собою скоро порішити,
Без подруги і дітей рідних гірко в світі жити.
Мітенвальд. 1.?. 194-7. Баварія.

І.Максимів.

МИХАЙЛУ КУЛИКОВСЬКОМУ

/ З фота Ярося /

Ріг студоли заглядає. Видно вітрак спочиває,

Тік капустов зеленіє, а їм в очі вітер віє.

Яросек ся усьміхає, бо нічого ще не знає,
А собачка щось сумує, гірку долю їм
віщує.

Всяка звірка усьо знає, вона з Богом розмовляє.

Нема діда, десь блукає, на чужині пропадає.

Кругом хлопця зеленіє, а з півночи вітер
віє,

В Дністрі вода утікає, а дід долю
проклинає.

Ти Михасю ни журися, на Ярося придивися.

Твоя сестра добре дбає, сорочину вишиває.

Може й бідна і не їла, а штанцята му
ушила,

І панчохи та патинки, як для милої
дитинки.

Бад Верісгоф. 15.7.1947. Баварія.

І.Максимів.

ХЛОПЦЯМ

До вас, хлопці, усіх листа укладаю,
А на чорну долю басом споглядаю.

Бо доля щербата, паршива горбата,
Та і мене не минула. От вона проклята.

Залишила сиротою, без роду, без хати,
Загнала в чужину віку доживати.

І я доживаю, смерти виглядаю,
І на "Бога" уповаю. Віру в серцю маю.

На всьо махнув я рукою тай віру не трачу,
Однак кяшко на серденьку, що рідні не бачу.

Ни порадиш старий дурню,
годися з судьбою,
Як той човен серед моря
пливе за водою.

Зі судьбою я ізвився, часом заридаю.

Встаю рано, іду до ліса та дровець збираю.

Треба дровець щоб затопить, щось
треба варити.

Разом беру грібів торбу, ох, є що
тащити.

Наположав, печу, смажу, смачно заїдаю.

За кухара сам навчився, пальці опікаю.

Живу не зле, ви виділи: ти Дмитре
й Степане,

Яка хата й постіль біла і панські
жупани.

Сплю як грабля Сороковській. Ходжу як всі люди,

Проч від мене лихі думки, якось воно буде.

Тай ви хлопці не сумуйте, ви ще
молоденькі,

Хоч не скоро та він прийде новий сьвіт
біленький.

Зійде сонце і для нашої Неньки України,

Будте сини її вірні, свої Батьківщині.

Ухе й хмариться, грім ударить, пекло
запалиться,

Згорить, шезне, а на нім сьвіт новий
зродиться.

І настане правда й воля в наші Україні,

Ви молоді, ви вернете, а я? Умру на чужині.

Я не хочу умирати. Ох, кортить
вернути,

Той Коропець, людей милих хоч ще
раз уздріти.

А той Дністер крутовужий і ліси, і гори,

Ох, Господи Милосердний, яке кяшке горе.

Ни журіться мої діти, якое воно буде,
Кривдов чужов не займайтесь і добре
вам буде.

А як вернете додому, застаньте родину,

Тата, Маму, жінку й діти, дівчину любиму.

І обійміть поцілуйте щирими устами,
А про мене розкажете, де коли був з
вами.

За Вкраїну моліть "Бога". Руки прикладайте,

Щоб кайдани із нас спали, ну й "Бога" благайте.

Ляндорф.

25.7.1947 р. Баварія.

І.Максимів.

ТОВАРИСТВУ з ЛЯУДОРФУ

Здоров сестри і друзяки, старі малі та жінки,
Товариство із Ляуфдорфу, директори й кухарки.

Коменданти бараболі, моркву розділяти,
З сокирами і мітлами, щоб всьо більше
мати.

Коменданти бльовові, пани бухгалтери,
Крутять пером, розділяють харчі на папері.

Ну й поважні мами в хаті дещо
припікають,

А ще інші поважніші діточок купають.

Я з чемности споминаю, за всіх памятаю,
Щоб не казав, що я гордий, скоро забуваю.

Я не можу того слова так скоро забути
Бо просили - пиши про все, де лиш станеш
жити.

Може й дещо не так тес, прошу вибачати,
Пощербилась моя доля, мусів дурним стати.

Та круглому сиротині треба якось жити,
Я до "Бога" Всевишнього буду ся молити.

Хоч я серця вже ни маю, може й так загину,
Пишу я вам щиру правду з Бад-Верісгофену.

Я здоровий проживаю разом зі Шклярами,
Хата гарна й товариство милійше, як з
вами.

Зараз таки на другий день, у першу суботу,
Записали та подали по фаху роботу.

Ще ни роблю, а вже маю усьо додаткове,
Жийте собі розкошуйте ви, мої панове.

Вам там добре, ну і мило, про всьо забувайте,
Тільки волі, щастя й долі міні побажайте.

Я чикаю від вас слова, дуже хочу знати,
Чи ни краще в Мівенвальді з ким дебудь
гуляти.

А я ось тут в лісочку блукаю, гуляю,
Вже в гриби печериці, малини збираю.

    Ни гнівайтесь, забувайте всю мою
    провину,

    Щастя й долі Вам бажаю на літо і зиму.

Може колись я у гості до вас заблукаю,
Та ни судівь, а прощайте, моля вас благаю.

Бад-Верісгофен. 30.7.1947.

І.Максимів.

МИКОЛІ ЯВОРСЬКОМУ

Друже брате Миколаю, колего мій друже,
Чогось мині на серденьку посумніло дуже.

Була в мене і родина, мав любу дружину,
А на старість вже й і слабість, пішов на
чужину.

Ну й кому Ти скажиш, що тибе болить,
Як очі заплачуть, а хто сльозу осушить?

А з ким ти ся що порадиш, де грошенят
назбирать,
Старі кости їсти хочуть, чим голову
завязать?

День за днями утікають, роки старі вже мої,
А як скажуть час прощатись, а що діти там твої?

Хто прикаже, як їм жити, аби Господь їх
любив,

А Мамуни хто дасть їсти, ох, до чого я дожив.

От таке то, побратиме, Миколо мій друже,
Пишу тобі ширу правду, бо люблю тя дуже.

Коло мене по старому. Працюю по фаху
моєму,

А що завтра зо мнов буде, ни скажу нікому.

Я не голий, ще здоровий, і їсти ни хочу,

Одна біда, бо щохвилі оченята мочу.

Пишу листи до Мадзура і Філька Баньдяка,

Та що з того, пропадають, як в лісі собака.

Пишу до всіх і не знаю, що то може бути,

Чому вони не відпишуть, не дають ся чути?

І від тебе, побратиме, Миколо мій друже,

Давно вже я листа мав, ох, чекаю дуже.

А може я завинив, то прошу сказати,

Нещасливий я на світі, ох, Ти Божа Мати.

Потіш мене, ни опускай в послідню годину,

Ну і зглянься на всіх людей і мого Родину.

Допоможи милий "Боже" до них ся вернути,
Ну і з вами милий друже в обійми стиснути.

Ох, Миколо, як веселя ми би розмовляли,

Ви мині, а я вам, ще й комусь сказали.

Як то було, що виділи, що де загубили,

Богу щиро ми б молились, ну й трохи попили б.

Заспівали б, погуляли, жінок шанували,

Вік спокійно доживали, онуків навчали.

От таке то, любий друже, в голову ся пхає,

А що завтра як то буде, "Бог" лиш оден знав.

Ни забувай, брате милий, за мене старого,

Я за тебе ни забуду поки житя мого.

Ще одно буду я вас, Миколо, просити,

Чи я можу і надалі з вами говорити.

Як де небудь там з нашими будете сь здибати,

То спитайте, чом до мене не хочуть писати?

Може мене там злодійом усі проклинають,

І бажають мук пекельних, зуби затискають?

Напиши ми нехай знаю, як надалі жити,

До них більше не писати, дурниць не чинити.

Ну, бувайте здоровеньки, всього вам бажаю,

Жінці любій, дітям милим і вашому Краю.

Ну, і всі там мої знані у спокою живіть,

А старому нещасному листа відпишіть.

Еад-Верісгофен.

1.10.1947. Баварія.

І.Максимів.

ЛИСТ до ВСІХ МОЇХ

Я здоровий проживаю, чого треба, трохи маю,
Пан Яворський побратим листа й фото доручив.

Листа вашого читав, трохи плакав і співав.
Задумався хочесь жити, дайте раду, що
робити?

Хто заплаче наді мною, над кругленьким сиротою?
Мамо, діти, ни журіться, а за Тата помоліться.

Пісню злую не співайте, а за мене
пам'ятайте,
Батько за вас памятає, всього добра вам
бажає.

Богу молюсь, проклинаю, за що долю чорну маю?
Я Ярося буду просити, всім поклін від мене дати.

Свої Бабі любі Гани, Батьку Бодзю, Мамі
Гини.

Ну, і Ольдзі та Петрові, Теті Насті
козійові,

Гини теті й Василеві, Юстині стрийні Михасеви.

І Грицькові теті Бабі, і родинні всі громаді,

І Фидричці Бабі стрийні, Насті, дітям і
Олені.

Михасеви і Петрови, і Владзиви та
Гечкови.

І срільчисі Гани Бабі, і сусідам й всій Громаді.

За Яроська будусь молити, щоб сто літ міг жити.

За мене Бабцю цілуй в руцю, щоб
молилась за мою муку.

Всі ви здорові бувайте, мине злом ни
поминайте.

Закінчує сивий дід, щоб не спізнив на обід.

Бад-Верісгофен. 9.10.1947.

І.Максимів.

ПОБАЖАНА ХЛОПЦЯМ з ГАЛ. ДИВІЗІЇ

З нагоди Різдва Христового серцем вам бажаю,
Другі сьвята сьвяткувати у рідному краю.

Щоб здорові Ви вернули на свою Родину,
Самостійну і Соборну Вільну Україну.

Дай Вам "Боже" дочикати в рідну хату повернути,
Наймиліших всіх застати, Бог родився заспівати.
ХРИСТОС РОЗДАЄТЬСЯ.

Бад-Верісгофен.
20.12.1947.

І.Максимів.

ЛИСТ до ХЛОПЦІВ КОРОПЧАН

Здоров хлопці ни журіться,
До старого відгукніться.

Я здоровий проживаю,
Часом плачу і гуляю.

Тепер з дому ніц не знаю,
Там писати не думаю.

Я Польщи дехто мині пише,
Що ни з медом у нас Дише.

Оден пише страх, гуляють,
А там другий, що співають.

Третій стогне і ридає,
Вже в колгоспі процвітає.

Діти плачуть, їсти хочуть,
Мами в сльозах серця мочуть.

А я старий всяк думаю,
Куди дітись, сам ни знаю.

Ту молоді десь в Канаду,
А я хиба так пропаду.

Всі старого ся цурають,
Тай на судьбу залишають.

Я родини відцурався,

Ну й на глум хйба остався.

Хто Родину яку має,
В Америку утікає.

Я Европу ни покину,
Мушу вернуть на Вкраїну.

Хоч там чорти не з рогами,
Н.К.В.Д. з наганами.

От таке то хлопці милі,
В голову ся пхає,

А що завтра зо мнов буде,
Оден лиш "Бог" знає.

А я такі ни думую,
Так скоро вмирати.

Я ще волі України
Мушу дочекати.

І ви хлопці мої любі,
Ни дуже думайте,

Моліть Бога за Вкраїну,
Всі сили віддайте.

Бад-Верісгофен. 28.1.1948.

І.Максимів.

ЛИСТ до РОМАНА СОПКОВА

Здоров Ромку, я ся маєте,
Дякую Вам, що ни забуваєте.

Вашого листа я дістав,
Співав, думав, як читав.

За що "Боже" нас караєш?!

По всім сьвіті росипаєш.
Мав я хату і Родину,
Мав любу Дружину,

А на старість вже и і слабість,
Пішов на чужину.

Була і в Вас Ромку хата,

Була теж Родина,
Любі-діти й господарка,
Й весела Дружина.

А Ви нині на чужині
Без хати без роду,

Свої люди, та без серця,
Хоч скачи у воду.

Любий Ромку, ни журіться,
Якось воно буде,

Чужов кривдов не займайтесь,
А добро Вам буде.

"Бог" високо, але видить,
Всьо може й знав,

Тому Ромку ни журіться,
"Бог" багато мав.

Михасеви свому швагру
Поклін мій подайте,

Дочці Гини на посаг
Від мене ось що передайте.

Я дочці его бажаю щастя й долі та судьби,
Дай ї Боже якнайліпше вік з родин
провести.

А як схоче, то напишіть, що я всім бажаю,
Михасеви, Насти й Гини серце посилаю.

Жийте довго, ни журіться, мене
пам'ятайте,
Сирой землі рідної міні десь там
заховайте.

Там, Дід, Мама й Тато, Сестри рідні і Брати,
Я бажаю й Бога прошу, хочу і я там лягти.

Просіть "Бога" за здоровля, много літ
прожити,
Щоб з жінкою й діточками вік свій
докінчити.

Здоровлю Вас Ромку любий, всього Вам бажаю,
Щастя долі і мрій Ваших у Вашому Краю.

Здоровіт там всіх від мене, Братів наших
поляків,
Щебетуху Настю й Міська, і всім долі я б
хотів!

Бад-Верісгофен. 11.2.1948.

І.Максимів.

СЕСТРИ ГАНИ

Пращай сесрро, пращай всю мою провину,
Ти йдеш там, де Тато, Мама, а де я загину?

Вже ни будеш ся журити, там добре і
тихо,
Спи спокійно та забудь про все наше
лихо.

Чом Олено дочко рідна, питаюсь і зятя Петра,
Чом Ви Маму вирядили без фанів й Христа?

А хто співав Вічну Память, а хто Святий
Боже?

А на санях не зробили трохи вище ложе.

А хатину Мамі Вічну де ви збудували?

Коло Тата Мами Туньки? Аби ни скучали.

А де міні, як сироті, прийдешь спочивати?
Без Дружини дітей рідних. Ох, Ти Божа
Мати!

Скажи Петре й ти Олено, Вуйні й Богданови,
Дітям, Внукам і Братовим, Петру й Михасеви,

Ни журіться, просіть "Бога", мене
пам'ятайте,

Сирой земле рідной міні десь там
заховайте.

Там де Дід, Тато й Мама, Сестри рідні і брати,
Я бажаю й Бога прошу, і я хочу там лягти.

Ну, прощайте, любі рідні, я всіх в серці
маю,

За щирбату долю нашу все Бога благаю.

Бад-Верісгофен. 22.2.1948.

І .Максимів.

З ЧУЖИНИ

Слава Богу хатко рідна,

І ви, що в хатині,

Я вам хочу розказати,

Як живу в чужині.

Було колись та минуло,

Треба забувати,

Любим, рідним і онукам

Хочу розказати.

Як я живу, як гуляю,

Що, коли присниться,

Яку хату й кухню маю,

Як і до вариться.

Здаєсь вчора передвчора,

Я дитинов був,

Сьвіт впоперек переміряв

І нічого ни забув.

Здаєсь вчора рідна

Мати на руках пестила,

Передвчора дівча - цвітка

Бровами манила.

Сонце гріє, місяць сьвітив,

Нічо не змінилось,

Тільки моє ціле житя

Гірко пощербилось.

Мав я Тата, була Мати,

Мав жону, родину,

А де доля, за що "Боже"

Сиротою гину?

На чужині літа мої
Кінця добігають,
А родина з діточками
Нічого не знають.

Нім сном вічним зажмурюся,
Всім хочу сказати,
Як я живу, як гуляю,
Певно хочте знати.

Рано встаю, умиваюсь,
Каву попиваю,
За дровами йду до ліса,
Ломлю і збираю.

Нав'язав я оберемок,
До хати вертаю.
Давить в плече, а ту гора,
Щокрок спочиваю.

Заскріпіло в грудях старих,
В очах пожовтіло,
Нічо, файно, старий дурню,
Тобі так ся хтіло.

Ріжу пилов до коліна,
У піч підкладаю,
Варю смажу горнець тягну,
Пальці опікаю.

Ну, й сусідка забігає,
Сьміється регоче,
Та глузує зі старого,
А що в вас шкваркоче?

Принципали нині будем
Смачно заїдати,
Ха-ха, хе-хе, що такеє?
Прошу окуштувати.

Сам наварив, сам наївся,

Треба щось робити,
Треба штани полокати,
Вуші напоїти.

Ще не висхли, а вже латку,
Ріжу і латаю.

Ох, Господи, бараболі
Я купити маю.

Не йду - біжу,
Бо самому
Треба всьо зробити.
Мало купив, тай журюся,
Звідки грошей взети?

Сам журюся, бо нікому
Мині помагати.

Соньце в Альпи заховалосьь,
Треба йти лягати.

Повечеряв, помолився,
Сам ся розбираю.
Вью блощиці, бо кусають.
Сам спати лягаю.

Сам накрився, сам гріюсь,
І спати, не спиться.
І думаю, що то нині,
Гарного присниться?

Ніби заснув, а вже виджу
Хату на горбочку,
В хаті люба з діточками,
Всі внуки в садочку,

А за садком доріженька
А там у долині
Соловейко приспівує
В яру на ліщині.

Десь зпід скали бистросріблій,
Дністер пробігає.

Сивий Дідусь пробудивсь,
Слезі обтирає.

Душа не спить, усьо видть.

І се - те думає.

Бачив Любу з діточками,

Вітрак спочивав.

Оглядаюсь - то сон-мара,

Ну й сьвітя не бачу,

А згадаю, як то було,

І гірко заплачу.

Сон химера - всьо покаже,

Поле, ліс, родину,

Дністер, гори у шопі коні,

І рідну хатину.

Кяшко, гірко, серце вяне,

Сльозами вмиваюсь,

За що, Боже Милосердний,

Чого я скитаюсь?

В чужі хаті сиротою,

Мушу доживати,

Без родини і без сили,

Без рідної хати.

А де мене поховають?

Хто очі закриє?

Люди чужі і без серця.

Сумно вітер віє.

Тут зозулька ни кукає,

Тільки ворон криче,

Соловейко ни щєбєчє,

Ніхто не заплачє.

Хиба буйний наді мною,

Защумить, зависє.

Ясне сонце слєзу утрє,

Обіймє, загріє.

Кяшко, сумно в чужі хаті,
Старому без роду.
Ані жити, ані вмерти,
Хоч скачи у воду.

Ох, зашуми буйний вітре,
Там, де Батько й Мати,
Та занеси мою долю,
До рідної хати.

Та розкажи дітям, внукам,
І любій Дружині,
Як то живе та блукає
Твій муж на чужині.

Допоможи, Милий "Боже",
До дітей вернути,
Розказати гірку долю,
Навіки заснути.

А як буйний вам принесе,
Що я спочиваю,
Зробіт хреста, помоліться,
Молю вас, благаю.

Хто сей папір прочитає,
Прошу не кидати,
Рідним, близьким сусідонькам,
Прошу передати.

Новий Ульм. 28.8.1948р. Баварія.

І.Максимів.

ТРАГЕДІЯ КОРОПЦЯ

Арія. Бог ся рождая
хто ж то може знати?

Михаїл Вовчук у чепці родився,
Я помочив темноти бандури добився,
На всі струни бив і грав, з бідних лейбики зтягав.
Ни доїхав до Кракова, доля взяла до Чорткова,
Там краватку затягнули,
Столець з під ніг поштовхнули,
Вище, нище, піп - ногами дриг.

Стефан Колька грубий кулаком махав,
Тай до артилю усіх запрягав,
Я сільради головою, вибью зуби тобі гою.
До колхозу скоро всі, а я вдома просплюсі.

Иди віте за хату, Болис тягне чубату,
Грубий в снігу весни дожидав.

Стах Курунь Петришин кричить репетує,
Поїхав на раду, в Зубрци ни ночує,
Тут різьбарі спіткали, серп і молот різьбили,
Щурам язика віддали, руки ноги в міх запхали,
Занесли під хату, взяв гірку заплату.
Жінка плаче, діти сироти.

Федь Колька чорний баптистом молився,
Він на Перевозі в дураки пошився,
У Коропци всіх пятнує, в околици агетує.
З лісу дали йому знати, перестаньно ти гуляти,
Він на вус усе змотав, до уряду передав.
Списав усіх і рідних братів.

Десять чорних круків два тижні вартує,
Заїздямайори: де той, що керує?
З авта майор вилізав, солдат гонор му віддав.
Сідай з нами, хочим взнати, ті голоті пригадати.
Власні хаті запитали, в потилицю кулю дали.
Жінка змліла, хлопці в ліс пішли.

Йоган господар в лазни розгостився
Воду десеруз, куркулів купає,
Йвана, Федя і Андрія, Тимка, Стаха і Матія,
Каська, Антось аж дуріє, Дмитро Яцко підскакує,
Йоган парить аж гуде, типер добре всім буде.
Босьняк Йоган у Коропци пан.

Гриць куриш Михайло острі коси мають,
Габар, дуцько разом в колгозі гуляють,
Іван Петрів маркерує, Стах Садівський десь
декує,

Йван Ваньдяк гуляє, Смук Стефан думає,
Баби козу чешуть, Пилип Мілько брешуть
На всіх за те, щоб себе спасти.

Дмитро Гуцман-нуців бригадира мав,
А Павлюк Влодзьо норми розділяє,
Михась баран із горбів, І Микола Тиляків,
Той Олекса, що з лугів, Іван чорний бобвчів,
Сіно обертають, добру плату мають,
Кільо на день завши притешуть.

Зоська Панькова ланковов танцює,
Довбенкова Настя коноплі сортує.
Дмитро коні підганяє, Василенко попихає.
Богдан з горбів в бочку дує. Петро Баран всім золує.
Кравці кравчині співають, всі як пави ся вбирають.
Адам Ева в раю так жили.

Три панни хробачки в харчивни гуляють.
Газді в з кугутова на віча зганяють.
Кажуть будем вибирати, послав в Київ
посилати.
Аби усі дурні знали, що і мертві голос дали.
Ви кулаки всі мовчіть, ви жебраки лиш сопіть.
Гиня Заяць усіх нас спасе.

Послухайте братя, як то добре жити,
Нічим ни журитись, під корчем лжигити.

На сніданок є вода, а на обід слобода.
На вечерю мітінгуєм, спати легать ни думаєм.
Хтось піддав з переду - слава. Гуде гура ззаду.
Батько соньце вусате сьмієсь.

Вінчує Олена і Гина Павлівна,
В стайни ся родила, корови доїла,
Молоко хлєптала, росла аж гуділа,
В паркомі лежала, розуму набрала.
За те вона в депутати аж в Київ попала.
Хай живуть Хробачки. Слав а... У р а...

Н.Ульи. 12.12.1948.

І. Максимів

ШВАГРАМ, СЕСТРАМ В ЮГОСЛАВІЇ

Здоров люба Родина моя, аби вам "Бог" долю дав.
Ох, який я радий, щом ваш лист дістав.
Юрко Дмитро Бойки листа доручили,
Дай їм Боже всього добра, мине підкрипили.
Брате Петре листа твого уважно читав,
Співав гуляв, а потихо сльози витирав.
Було колись, та минуло. Була своя хата
Де ви діти, люба Жінко? ох, доле проклята.
Питаєш мі, брав Петре, чи я ту з родинув?
Сестру вашу любу Ганю я саму покинув.
Лишилася з діточками в хаті на горбочку,
Сам поїхав. Вона плаче у своїм садочку.
А в садочку лист на вишнях поживк облітас,
Ваша сестра сиротою віку доживає.
Вона бідна десь голубка молитву шепоче,
Де поділось житя-бутя веселе дівоче?
Було колись та минуло. Було добре жити,
Сарі кости їсти хочуть, звідки то все взяти?
Кяшко гірко на чужині віку доживати,
Без Родини, без Дружини, без рідної хати.

Нема кому що сказати, що тобі бракує,
Душа дрожить від холоду, а ніхто ни чує.
Сам кріпишся, сам ся журиш, треба умирати,
Хто заплаче наді мною? Ох, Ти Божа Мати.

Допоможи Милій "Боже" до дітей вернути.

Любу Ганю живу застать, навіки заснути...

Пишеш брате, любий Петре, що вже не змагаєш,

Працювати, гарувати, гірку долг маєш.

Вірю щиро, мій Швагруню, і вам співчуваю,
Був надія вам Несторко, де питать?...Не знаю.
Сестро Юльцю, чи бідуєш? Чи родину маєш?
Може сама, як сирота, долю проклинаєш?

А ти Йвасю і Матію, ни дуже гордїться,

А до свого швагра Ілька листом відгукнітьсЯ.

А ти Касю сестро любА, дай про себе знати,

А ни знаєш мене добре, Юцю поспитати.

Напишіть ми усі разом, порадоньку дайте,
А сестричку, мою Ганю, десь там пошукайте.
Напишіть ї що я живий і їсти ни хочу,
Сплю як люди і вбираюсь, сам перу, полочу.

Роблю столи і що треба. Гроші заробляю,

Ну, а кінці всі до купи заледво сплітаю.

Слава "Богу" - за зле й добре, молитву шепочу,

А з Ганею разом вкупі умирати хочу.

Любив сестру, ви знаєте, а чому
покинув?

За те тільки, щом полюбив Неньку
Україну!

Новий Ульм, 20.12.1948.

І.Максимів

ДРУГОВИ з УСЬТЯ-ЗЕЛШОГО

Друже Брате Онуфрею серцем Вам бажаю
Другі Сьвята сьвяткувати у рідному краю.

" Там Вас жінка дожидає, столик застелила,
На стіл мисок наложила, сьвічку засьвітила.

І дідови пшеничному у кутку Вашу ложку дала,
Сама сіла край стола, гірко заридала.

Хто вечерю ту сьвяту буде споживати?
Де ви, діти, любий Мужу, вертайте до
хати!

Зажурилась та до "Бога" мольби засилає,
А хлопятка під віконцем: "Христос ся Рождає."

Н.Ульм, 22.12.1048. І.Максимів.

ДО СЕСТРИ ЮСТИНИ в ЮГОСЛАВІЇ

Ваш я швагер, дітям дід, хочу побажати
Вам дай "Боже" в свої хаті коляду справляти.

Здоровлю тя Юцю щиро разом з діточками,
Ни журіться колядуйте, най "Бог" буде з вами.

Колядуйте як знаєте, Христа прославляйте,
А сестричку мою Ганю злом ни поминайте.

Колядуйте і за мене, за мою родину,
Аби з Богом пережили долю нещасливу.

А голосно колядуйте, щоб в небі почули,
Аби ми ще денебудь разом ся стрінули.

Колядуйте ту веселу - Дивную Новину,
Щоб ізглянувся Бог Христос на нашу Україну.

Бо Україна у руїні, а люд у неволі,
Дай "Бог", щоб ви ни діждались такої недолі.

Колядуйте небо земля і Бог ся Рождає,
А Ваш швагер із чужини долі вам бажає.

Ни журіться, веселіться, Коляду справляйте,
Сливовіцю і ракію з смаком запивайте,

І пшеничку солоденьку, ну і вушка з маком,

Сідай Юцю за стіл з дітьми, бес мужа ни с
Татом.

Утрить сльозу, помоліться і за Мужа свого,

А ви, діти, за Татуня до самого Бога.

Бог високо, али видить, чує всьо і знає,

І для тебе й твоїх сиріт долю відшукає.

Закінчую та здоровлю Юцю з діточками,

Всю родину і знайомих, хай "Бог" буде з вами!

А за мене як скитальця прошу памятати,

Ни забудьте свому швагру листа
відписати.

Н.Ульм, 22.12.1948.

І.Максимів

СЕСТРИ і ШВАГРУ в ПОЛЬШИ

Казь Настя Казів щасливо жили,

Тай брата Юзя за зятя взяли.

Жили гарно газдували, гарні хати
збудували,

Маньці лишили.

Хати лишили, разом в сьвіт пішли,

Осінь сило знайшли, в нім жити стали.

Жиють брата, гроші мають, на здоровя
упадають,

Разом їх жінки.

Мисько жінку лічить відколи газда,

Казь у тартаку, бо кузні нема.

Юзь з листами ся звиває, в кужду хату
заглядав

Служба ни кяшка.

Гей Юзю брате, послухай мене,

Як сей лист дістанеш, гукни Іване.

Гаран чорний скоро визнає, на що Юзьо
так гукав,

Він асе ни дурак.

А Іван богач добрий рахівник,
Зачне з Горигляд на Стіглі скінчить,

Божок в яживі махайло, чорний Римарів
гукяйло,

Ренуу знов бирут.

Габар Музика пите трудодні,

Вантусь Куриляк, Панна пі пі пі.

Нага брат дудко добре знає, Ілько баран
пропадає,

Бідний сирота.

Сусідо Йване, скупарем ни будь,

Роздай бочку меду, нихай люди пют.

А ни забудь Василенька і Юстину
Чиришенка,

Мілька Фидрика.

А на кінець зьяжи кісно язиком,

Поскладай в кишеню, пириїдь силом,

Від Куруне до Бащійки і позбирай всі
горбенцкі,

Даламан кудлай.

Здоров будь Івасю і рідня твоя,

Поцілуй від мене геть усіх і вся.

Молоденьку ще й гарненьку, чорноброву
приємненьку

І мою стару.

Навиртай до мене, довго ни барись,

А поцілуй жінку, тільки ни сварись.

Треба за всьо памятати, добру жінку
шанувати,

Аж типер вам всьо!

Н.Ульж, 24.12.1948.

І.Максимів.

ДРУЖИНІ І ДІТЯМ

Здоров сестро голубонько, ни плач, ни журися,

Здоров Богдан з чорнов Гинов, здоровлю Ярося.

Здоров Насте з діточками, здоров Василь рине,

Здоров Петре з Наталкою, Місько й Юстина.

Здоров Ольго і ни сумуй, хоч доля щирбата,

Нехай Господь буде тобі за рідного тата.

Разом усі здоровенькі, коляду справляйте,

На Св'ят-Вечір барильчину горівочки майте,

І пшиничку солоденьку, капусту з грибами

І Та борщичу і голубці, фасольки з сливками.

Каша з гречки та олійом добре помащена,

Вушка з маком мармелядов і рибка пичена.

А колачі щоб на столі пишно виглядали,

І ковбаси й солонина і комині звисали.

Традицію Дідів Батьків ни траба лишати,

З куті діда на стіл сіна хатину прибрати.

А під столом у соломі кливечі та сокира,

Щоб пасіка и рідна нивка гарно зародила.

А як з неба ясна зоря в вікно засіяй,

Нихай Ганя з діточками колядок співає.

А горлянку розмочіть, аби ни скрипіла,

Горівочку пийте всю, щоб ся не зіпсула.

Пийте діти й вся родина горівку до дна:

Ни жалуйте, всьо пропийте, заплаता одна.

Нехай твої діти внуки з Богом проживають

Братні сестрів вся родина колядок співають.

Так Вечерю ту Св'ятую діди відправляли,

Аби злого у родині ніколи ни мали.

Добрий Вечір, Щедрий Вечір, зоря всім звіщав,

Нехай мрії вам сповняться Батько вам бажає.

Н.Ульм. 25.12.1948

І.Максимів.

РОДИННА ЩЕДРІВКА

Моя вуйна Ганя зажурилася, бо доріженька засніжилася.

А ти Вуйно ни журися, а щиро "Богу" помолися.

Щедрий Вечір, Святий Вечір.

Ти люба Вуйно чого сумуєш, чому

Вуйкови що ни рихтуєш?

Вуйко бідненький нічо ни має, сів коло стола та думає.

Щедрий Вечір...../за кождов
стрічков повторювати/

А ти Богдану ворухнися, надінь шапку в кожух вгорнися,

Зв'яжи діда з ярої пшениці, пахучого сіна як зійде зірниця.

Комору шопи позамикайти, неси у хатустань
вінчувати

Мамуню рідні, Ви ни журіться, застеліть столи
прибірїтсья.

А ти Ганю ни сумуй, а корець вушок на стіл готуй,

Пшеничку з цукром помеди, умий Ярося розчеси.

А тобі Насте і діточкам долю дасть Господь
уже сам.

А за Дмитра вже ни журися, а щиро Богу
помолися.

Ти шкварчиш Геню не горди, а ковбасів копу напичи.

Гарненько хлопців повмивай, а ти Василю горівку таскай,

Михась і Юця добре знають, бочку меду
відкопають.

А ти Петруню з Наталкою вже журіться самі
собою.

А ти Ольдзю доню ни журися, лиш щиро Богу помолися,

Хтось на світі ще проживав, "Бог" тобі долю ще пошукає.

А типер разом всі ни журіться, спільно Богу
помоліться.

Старенькі Мамі помагайте і за другіх
памятайте.

Марці Данчукові помагайте, Олені панькові заспівайте,

Ілько з родинів най ся укїшає, Гиня горбачукова долю має.

Михась у родині буде старшувати, Питро полатаймо дратви сукати,
Владзьо з Богом спочиває, Геня дечкова гірку долю має.

Олена Грицкова буд щїдрувати, а єї Питро вторувати,
Оленині Євці най Бог помагає, хто чого навчиться, ни пропадає.

На кінець треба повінчувати, щоб ни журилась Вуйна і діти.

А міні заплату чирвоні дукати. Буйна а зажурилась - як то вгадати.

Новий Ульм. Січень 8.1949.

І.Максимів.

РОДИЧАМ, ДІТИМ і ТЕТІ

Любимі ви Касько й Мільку, ви родичі Міська,
Прийміть цїд Стрия Свата щирий привіт.

Як Бог судив мої дочці бути вашого сина жінка,
То хай їх Господь добров долев благословить.

Всесильний "Боже" благослови моїх
Дорогих любимих дітей обоїх,
Дорогу щастя любови їм дай,
До кінця житя не розлучай.

Немічну руку і серце обоїм подаю,
Рясними сльозами Вас благословлю.
Родичам на покїху Бога прославляйте
І до смерти щасливу долю майте.

Друже Омельку й Касько, благословіть не лайте,

Як "Бог" так судив, ни нарікайте,
Бо ніхто в сьвіті нічо не знає,
Кого "Бог" любить, а кого карає.

Ольдзі і Міську посаг від мене,
Щире серце і Божий Завіт,
Теті Юстині в дари подяка.
Ви дітоньки щасливо з Богом живіть.

Н. Ульм. 1949.
Батько.

ДОЛЯ СИРИТ

Мати мене породила, мизинком назвала,
Годувала і пестила, гірку долю дала.

За що міні моя мати таку долю дала,
Чомусь мене моя мати в Дністрі ни скупала?

Було б добре міні з рибков бавитись гуляти,
Батька Матір не лаяти, Богу мольби слати.

В Дністрі рибка Бога хвалить, весело гуляє,
А любий твій мизинок Батьків проклинав.

Доле чорна і щирбата, чомусь мя лишила?

За що ти мя у старості сиротов зробила?

Люди живуть доживають, у журбі гуляють,
А старого сиротини усі ся цурають.

Молоденькі сиротині гірко жить без роду,

А старому сиротині хоч скачи у воду.

Мале дитя останеся без Тата без Мама,

Возьмуть люди, підгодують, немає догани.

А старому сиротині хочеса прожити,

Шкандибав попід тином, йде хліба просити.

Молоденька сиротина бідує гуляв,

А забриде в товариство, дівчатам співає.

А старого сиротину в хату не пускають,

Гуджя, гуджя бурий куций, всі ся насьмівають.

Молоденька сиротина висело гуляв,

Бідний старий сиротина долю проклинав.

Ось так і я, старий дурень, проклинаю долю,

Встаю рано йду до ліса, шукаю спокою.

В лісі тихо лиш на сосні чорний ворон криче
А Ваш Батько і твій муж ридає і плаче.
Сумно в хаті, сумно в лісі, а де ся подіти?
Може б краше у могилу, жаль душу губити.
Усі мене відцурались, вся моя родина,
Тільки Душа мя держиться, Дружина єдина.
Усі мене встидаються, люба жінка й діти,
Скажіт слово одиноке, де маю дожити?
Забула вже жінка люба Мужа, свою душу.
Чом мовчите діти внуки? Чи пропасти мушу?
Защо ви мя відцурались, чи я був пянюга?
Що на старість я скитаюсь гей би кат злодюга,
Допоможи Боже Творче лягти в домовину,
Твою Душу Тобі вернуть чисту неповинну.
Ни хочеться тут вмирати, гноїть чуже поле,
А чи верну в рідну землю? Ох, ти моя доле!
Всесильний Боже долю дай, провини наші
прощай,
На землі Батьків нас карай, позволь
узріть рідний край.
Великий «Творче» Неба і землі, молюсь за всіх в чужині,
Поможи їм і мені повернутись до Рідні.

Шонек
21.11.1950.
І. Максимі в.

ХРИСТОС ВОСКРЕС

Вже осьму Сьвяту Суботу проживаю,
Величну Паску крашанку приготовляю,
Всесильний "Бог" Сина Свого прославляє,
Воскрес Христос весь Мір заспіває.
І так осьма Сьвята Субота минає,
І чужа чорна ніч думку насуває,
І спочить думав, треба лягати,

І рано Христос Воскрес заспівати.

А чи я спав, сам не знаю,
А вже неділя, а я думаю,
А там мої рідні дорогі внуки,
А там ясні зорі і бистрі ріки.

Чи живуть, що поробляють,
Чи паску крашанку хрін мають?
Чи сонічко Боже й дотик угоджає,
Чи Христос Воскрес хор співає?

Ніч і день в сльозах думаю.
Нічого про їх долю ни знаю.

Ну, кого маю про них спитати,
Ну, за що я маю слізьми вмиватись?

Так всю ніч суботну не спав думав.
Так цілий Велигдень мольби прошептав,
Тай понеділок й вівторок кращі ни були,
Так вже вісім пасок в розпуці минули.

Мої ридання, мольби, страждання,
Мучать нас вісім літ скитання.
Моя і ваша родина гірко страждає,
Може Всемогучий за гріхи карає.

Караш нас Боже. Брат брата вбивав,
Край наш любий в крові ся купає.
Коропець і Дністер дай Боже уздріти,
Коло дітей, внуків голову склонити!

Ось такі то сьвята вісім раз справляю.
Осьмий рік в чужині долю проклинаю.
Ось так вчора й нині "Бога" зневажаю,
От так на чужині віку доживаю.

"Христос Воскрес по Голгофті — Україна
воскресне!"

24.4.52р.
Франція.
І.Максимів.

ТИМКОВІ і МАРІЙЦІ ДЖУС

Христос ся Раждає, а старий
знайомий всього вам бажає.

Тимко разом з Марійкою добру долю майте,
І чим скорше на Україну здорові вертайте.
А на вільні Україні ще сто літ прожити,
В Америці хоч мільон долярів зложити.

На Україні з долярами буде добре жити,
А щоб все те сповнилося тра "Бога" просити.
Тому щиро колядуйте, Христа прославляйте,
А старого знайомого злом не поминайте.

За доляри, що ви впхали, подяку складаю,
Ну, а з вами, любі діти, стрінутись бажаю.
А за більше, що не пишу, щоб ви вибачали,
Бо ж ви мені ані слівця теж не написали.

Шонек.

31.12.1952.

І.Максимів.

Тимко і Марійка Джус для мене як рідні. В Німеччині щодня навідували і піддержували духово і фізично, як була у нас якась тяжча робота, то Тимко ту роботу в мене відобрав і сам за мене зробив. Бо ми разом працювали в мистецьким варстаті в Ульмі.

Тимко і Марійка виїхали до Америки, та хоч вони далекі родаки, то і з Америки мене навідували і не самов духовостев... а і матеріально: як грішми, одягом, взутям, білям і добрим синівським словом /де наші коропецькі хлопці про мене зовсім забули./. А Тимко з Марійков ще й нині по синівськи питають і силою мене натискають, щоб я скиснявсь, а писав до них, що мені бракує.

Дорогі діти і внуки, якщо б ви спіткали Тимка чи Марійку, то прийміть їх і тракуйте, як рідних Брата і Се-

стру, бо вони мене обоє вважали і трактували, як рідні діти ! Тому ви діти і внуки, не забудьте Тимка і Марійки. Гори ни стрічаються, а люди з людьми завши здибаються, хоч би на край свій були ! Галичан: Тимко Джус, уроджений 17-го 7.1927 року, село Гарбузів, повіт Зборів. Єго Тато теж Тома, а Мама Анна з Лобур. Волинячка: Марійка з Крохмальних, а типер Джус. Уроджена 19.12.1929 року в селі Красне, повіт Горохів. Єї Тато Оксентій Крохмаль, а Мати Ксеня Гуменюк.

Шонек. 31.12.1952. І.Максимів.

БРАТАНКУ

Марці й Владзеви бажаю долі сил і сотку літ,
І любови і безжурно жийте з Богом цілий вік.

Щоб вам доля в новім житю дала щастя і
майна,

Та щоб скоро на Україну Самостійну завеля.

На Україні Тато й Мама, сестра рідна сльози льють.

Молять "Бога", щоб скоротив ту тернисту нашу путь.

А ви з "Богом" веселіться, пийте чарку аж до
дна.

Всі з Коропця і друзяки затанцюйте аркана.

Українську коломийку тай з присюдов козачок,

Так, щоб чули аж в Коропци Мама й Тато Іван Гечок.

А я ось тут потанцюю, умиюся, слезу втру.

Влотку, Марці з грудей щирих вам на посаг
серце шлю.

Франція.

14.11.953р.

Стрий Ілько.

ВАСИЛЕВИ ФЕДОРОВОМУ.

У Коропці Гриць Куриш з женов зажурився,
Де їх синок одинак, що Василько звався.

У Коропці над водою Мати визирає,
У колгоспі Гриць Куриш сльози утирає.

Зажурився бідолаха, мав одного сина,
Бідна Мати ревно плаче й сестричка єдина.

Вся родина і сусіди стогнуть, проклинають,
Товариші і всі разом Васька визирають.

А Василько у Торонті хвилі дожидає,
Своїх хлопців і знайомих на пир запрошає.

Позіждадись свої, чужі, сим і тим хваляться.
Василькови як сироті з очей сльози ллються.

Благословіть люди добрі, родичів не маю,
Залишив їх на поталу, чи живі не знаю.

Як ви живі Батько Мати, поклін вам складаю,
Благословіть свого сина, бо я ся вінчаю.

А ти сестро, як живая, сльози теж втираєш,
Чому брату Василькови квітку не чіпаєш?

Чому Габар, Лесь, Музики міні не грають,
Чому хлопці як бояри гучно ни співають?

А ви верби зеленії, чом ся похилили,
Чом ви міні ах до мосту вітям не встилили?

Ту доріжку і каміння, де я малим грався,
З дівчатами і хлопцями мило забавлявся.

Годі слези проливати, час скоро минає.

Ідїть дружби, хай Наталка до шлюбу сь збирає.

У Торонті шлюб-весіля, яка слава браве,
А в Коропці Мати й Батько у колгоспі плаче.

На Україні, Братя й Сестри долю проклинають,

А в Торонті єї діти безжурно гуляють.

Ну, гуляйте, памятайте, що там вся руїна,
Сестри, братя у кайданах й Ненька Україна.

Вас чикає, визирає, щоб ви вже вернули,

Всі здорові і хоробрі, волю всім здобули.

Василеви і Натальці треба побажати,

Аби скоро повернули до рідної хати.

В рідні хаті щоб застали сестру, батька й мати,

А про мене бідолаху хоч словом згадати.

Де я прожив і що робив у чужому краю,

А вам діти на подружа посаг посилаю,

Та не срібла ані злота, бо того не маю,

Тільки скромних пару рядків, що ось тут сплітаю.

Прийміть Василю з Наталкою від мене желаня,

Вінець шлюбний, житедайний і Благословення!

Франція

18.10.952.

І.Максимів.

ДЛЯ СЕСТРИННИЦІ

Олено Грицькова отвирай хати,

Вуйко із Богданом йдуть щедрувати.

І Дмитро шпилачок Йвана Гині син Гечок.

І Михась Паньків. / 2 рази/.

Міхоноші ззаду Довбенко Стефан,

Коваль мельник грубий каже, я не дам.

Гроші Габарчук збирає, богач Влодзько
помагає

Й Петро Даламан. / 2 рази/

Місько Василь брата, кують обручі.

Хитрун абісинець пішов у ткачі.

З перевозу лахунів, а з під пару карліїв,

Пичур й Деренюк. / 2 рази/.

Андрій, Влодзьо, Місько, брата Данчуки,

А з Нізі Роїневі рідні братчики.

Козійці тирганці оба брата воронці,

З Горбів Поцачок. /2 рази/

А на скрипці грає Олесь гоцачок,

Смучиха танцює славний гопачок.
Василь Гриця Куриша і брат Ромко Михася,
Деригент Хміляр. / 2 рази/

А альтами тягнуть голота з Горбів,
Бадилько й пачечок, Міхаль Гудзарів.
Якимів і Миців а ще цьолька з додатків,
І куций Стефан. / 2 рази/.

Басують на басі всі разом Луги,
Ни знаю як звати, з голови втекли.
З Перевозу каганці, з під Темного Гудзовські,
Ще й два Гнатюки. / 2 рази/.

Слухай голова деригент сказав,
Заревіть всі разом, а хто з нас пропав.
Дмитро Смук, Пець Пизюк і Стефан Козійчук,
Бащичин Михась./2 рази/

Нута... Нарожденство Христа, славно хор почав,
А на хліб пшеничний хтось напетлював.
Ковбасу свинячу і печеню телячу,
А хто те все зів... бо я го не їв!

Вінчую, вінчую на вуха ни чую,
Очима не бачу, а серденьком плачу.
Рученьки не хочуть на хліб заробити,
Ноги заболіли, не мож вже ходити.

Дружина забула, внуки мня не знають.
Діти збайдужніли, Батька ся цурають.
Чи чуєш Олено славу хор співає,
Плати червінцями «Христос ся Раждає!»

Шонек, 25.12.1952.

Франція.

І.Максимів.

БОГДАНУ КУШНІРУ ОЛЕКСІЄНКУ

За тих пару слівець ширих щоб тобі Бог долю дав.

А про те, що все думаєш, разом з братом дочекав.

А що ровер тобі сниться, то позичу або й дам,
Аж два маю у коморі, треба, щоб ти прийшов
сам.

Тай вибереш, який схоч, чи новенький, хоч старий,

Тай поїдеш у бояри, мені лишиш будьякий.

Кажеш, щоб я не гнівався, бо родина ся ще є.

Кажеш війна визирає, слава Богу, що жие.

А що Ярослав ровер має, Батько Богдан му купив,

А скажи му, най вважає, щоб голову не згубив.

Ти Оленко хочеш знати, як Богдан твій
оженився,

Ти ни плач, а молися, син твій чесно
одружився.

Богданова жінка Ганя, богобойна шей краса,

Бо я дав їм посаг скромний, щоб родина знала вся.

Вуйко ни був на весілю, мало дещо знає,

Вуйка Богдан відцурався, на бандурі грає.

А що знаю і ще скажу, Шпилак старостою,

А Гнатючок з підтемного головним дружбою.

Стефан довбня син Миколи, Сташко грубий
Мельник,

Сова Петро синок Федя, з лугів якийсь Баньдяк.

Гостей було всякої масти, адвокати писарі,

Головні музики грали, всі гуляли, як дурні.

Ричків Влодко ще ни жинивсь, дівчини ни має,

Гиню Йвана синок щиро, Вас поздоровляє.

Брате дуцьку побратиме, друже мій єдиний,

Братку Федю, скажи слівце, чом ся нищасливий?

Мій швагруню даламане, ни вмирай ще брате,

Може ноги вже трясуться, ще будеш гуляти.

Грицьковая Ганя сестра, дай "Бог", щоб прожила.

Ганя одна із Родини, швагра здоровила.

Ви здоровите мене усі, а я вам звертаю,
Всього дай їм Боже-Творче, щиро всім бажаю.

А Родина щоб здорова щастя й долю мала,

А діточки і Дружина щоб ще дочикала.

Закінчую, всьо ни можна, серце відмовляє,

Здоровлю вас всіх на купу, хай "Бог" помагав.

Шопек, 16.7.1952. Франція. І.Максимів.

ДЛЯ ВСІХ і ВСЯ

"Бог" ся Рождає, У.С.А. починає,

Англієць вторує, а Німець хитрує.

Француз попив танцює, Італієць бриндзю б'є,

А Гішпанець в бубин ріже, решта сьвіта ледво лізе.

А Тіто сьміється, Сталін аж казиться,

Атом, бомба, страху завдає.

Москвин Керенський ще спідницю має,

Хоче зварить кашу тай крупу збирає,

По Вкраїні і на Кримі, над Каспієм і Валкані,

По Балтику щей Кавказі, за морями і Враль-азі,

Будем бачить чи знайде, а ми знаєм хто він є,

Білий, чорний, дітько все оден.

Поляк Миколайчик мріє креси мати,

Одзисканє земе мусім зхитрувати.

А колеге журяться, як на те все згодиться.

Одра, Вільно, а як Львів, мозок зразу утрупів

Дехто добру раду має, сьвіт цілий вперед ступає,

Нема ради, треба ся згодить.

Отецько і Бандера каші наварили.

Братів одурили, в дурні ся пошили.

Лебедь путом всіх згушив, Волинь огнем
кровйов мив,

Девять Орлів Лебедь вбив, Лебедь в братні
крові плив

Ріко Ярий вторував, обом петлю кат всукав,
Ганьба юдам навіки амінь.

Ни журися Мати, ще ледінь в Карпатах
В трембіту заграє, стануть ся злітати
Орли слави над Дніпром, де кінь гуляв з Богданом,
Конець прийде всім катам, від Кубані аж по Сян,
Київ съвятий, Харьків, Львів, Крим, Полтава,
Чернигів,
Мати на віки з дітьми в славі !
Шонек, 1.12.1952. І.Максимів.

ДО СВОЇ РИТМИ

Ни сьмійтеся з мене люди,
Що вірш мій ни вдався.
Я ни поет, а так собі,
В журбі забувався.
Я хрестився і шептав,
Тай нема ніц з того,
А молитись шей багато,
Ну й ни буде злого.

Діди тати молилися,
За віру кров ляляли.
А сусіди нас громили,
Ще й дурнями звали.
Ми діла вели Христові,
На полях вмирили,
А могучі божки землі
В кулак ся сьміяли.

Та ще й нині Україна
Лле кров за Європу,
А у Римі і Лондоні
Роблять із нас шопу.
В сьвятім Римі ще у липню /1952/
Зазуля кувала,

Всьому світу на папері
Щастям звітувала.

Таліянам, англічанам,
Французам, німоті,
А найкраще милозвучно,
Московській голоті.

А москалю азіяту
Ще й дубельтувала,
Знай за тее, що стотисяч
Тюрем збудувала.

У Лондоні в третім грудні /1953/
Пурпури сияли,
Свят божки всього світу
Плакали, співали.

СССР, насварили за одного
Що мучить владику
Вишинського католика,
Бо він наш друг з віку.

Закрякали як воронья,
Треба боронити,
Може б Польщу хоч сим тим
Гарантію вкрити.

А за десять владик наших
Світ ни хоче знати, згадати,
Українці католики хай пропадуть,
А ми божки будем сь сьміяти.

Тому і я старий дурень
Ни хочу сь мслити,
Як умію і так пію,
Щоб смерти дожити!
18.12.1953 Р.

/З Українського Слова, ст."Де ти бродиш справ-
ведливосте", з дня 20.12.53. 4.632.Париж/

А ТУ ЄЩЕ ПРО СВОЇХ І ДО СВОЇХ

Дорогі діти, я вже натякнув в нарисах Тимка Джуса, що наші хлопці про мене забули. Та моя совість не може замовчати і сьвятої правди. Та вона ось.

Рік 1944. Я...і наші хлопці пішли тукати долі в не-знане і навмання в чужий сьвіт, бо наші родинні огнища ворог забрав, то не було більшої радости, як почути чи здибатись зі своїми, як родинними, сусідами та знаними хоч би і з десятого села. Та 1945 -46 рік було глухо, ні я, ні хлопці нічого не знаєм, що з ким і де і що сталось. Аж року 1947-го дістав я першого листа з Ріміні /Італія/ від Михайла Куликовського, син Миколи, Гиненого брата. То мені здавалось, що я встав з гробу. Та я довідався, що всі наші хлопці попали в полон до англійців. На тім листі був підписаний Михайло Богач, Владзьо, Габар та йще хтось.

А про мою адресу довідались хлопці з мого пошукування за Михасем та Петром і як ми вже злапали одну адресу, то було легко узнати про всіх і вся. І я таких наших хлопців назбирав адрес аж 80, І як приходила варіяція до голови, то я брав кавалок паперу і писав до всіх і вся. Правда, всі хлопці ділились зо мною долею і недолею про нам Коропець і околицю. Хто лиш що почув, зараз доносив мені, а я діливсь з другими. А як узнали, що я бідний, а я був бідний, бо в січни 1945 року у Відню бомба зіла всьо що лиш мав, то приходили із помочев... Першу поміч я дістав від Стефана і Михайла Рожнів з Кізі. Другу посилку Михайло Куликовський прислав. Третю - від Влодзе Гечкового, 4-у від Грицькового Богдана. 5-та Михайло Мельник Гудзярів. 6-та Богач В. Габар Куликовський і Лахуново Федя син. Марта Смучиха, Гуцман Стефан, Петритин Олекса по пару пакетів. А Михайло Олени Панькової завши грішми. А як розіхались по сьвіту, то ніколи порожнього листа ніхто міні не посилав. Так наші хлопці про мене ни забували до 1949

року. А 950 року зачали про мене забувати, а навіть ляяти. Перший збойкотував мене Богдан Грицьків, другий - Владзьо Богач і то сваркою. Богач навіть велику брехню на мене і мого Михасе та Петра сплів. На то я єму відповів правдов, але грубими словами. Колись дізнаєтесь, бо в моім архіві всьо записано.

Та знайте, дітоньки, за що мене вони збойкотували? Череп те, що я ни бандерівець, а Богдан Грицьків силувавсь мене втягнути в бандеріське багно. А Богач Вл. написав до мене, що я зрадник України. Мої хлопці боро-нили третій райх Гітлера. За те Богач на мене брехню сплів, що я склав вірші про попа Вовчука та бандерівську верхівку. Ті вірші є у сім моім списі /прочитайте/, а той лист, що він до мене писав, я его переховую. І від тоді зачали всі мене бойкотувати, окрім Михайла Мельника /Кіндрат/, Мартя Корф-Смучиха та Влодзи Гечкового. Сі щей нині про мене ни забули і потрохи мені помагають.

Та хоч хлопці забули про старого, за те про мене Бог памятає, і сил посилає, бо хоч моя сімдесятка ви-повнилась, то я єще працюю, хліба даром ни псую. Навіть молоді мині завидують./

А ті решта хлопці, що зу мнов ділились чим могли, а їх ймення ни спімнув, то ви даруйте, бо я справді багато порозсипав є трудно з памяти знайти. Тому мені даруйте, а "Бог" за вашу щирість не забуде!

Здавсь ніби про всіх згадав, та не ! Про першого і останнього скажете – забув ... та кінець діло хвалить.

Сонце сьвітить, день минає,

Ніч чорна година,

Скажи доле чи є в сьвіті

Правдива людина.

Була хата, діти, внуки,

Була і Дружина,

А на старість дає хліба

Чужая родина.

Діти, внуки, подякуйте,
Поможіть руками,
Тим підпором Мамі й Брату,
Що звать козійцями.

Мама Ганя козієха,
Синів научала,
Щоб любили Україну,
Тим в тюрму загнала.

Було в Гані штири сина.
На старість бідує,
А син зі Дмитрунью,
Чужинця годує.

Козій Дмитро ніби свій,
Хто я - добре знає
А дружина аж з над Дону,
Батьком називає.

Як узнали Дмитро, Валя,
Що я пропадаю,
Ходіть до нас, будьте Татом,
Бо свого ни маю.

І я зайшов, як до дітей.
Вбирають, гудують,
Валя, Дмитро гей би діти,
Старого шінують.

Тому і ви, мої діти,
Козійців шануйте,
Любіть "Бога" й Україну,
А їх поратуйте.

Дмитро любив Україну,
Валя вторувала,
За те Валя ще дитинов
У трунві лежала.

На Свят-Вечір у Харкові

Дітей назбирали
І завезли десять миль в ліс,
В заметіль скидали.

А що Валя шість літ мала,
Децо пам'ятала,
Бігла з братом на край лісу
Хатину спіткала.

Добрі люди схоронили,
Діточок загрили, ,
Дали хліба цілий тиждень
І мамі звернули.

Бо татуня Валя в той час
В Харкові ни мала,
Батько мучивсь у Сибіру,
А Мати ридала.

Ніщо їсти, ні в що вбратись,
Буржуями звали,
Хату, склепок і що було
Москалі забрали.

Ось така то Валя й Дмитро
В світі ся пізнали,
Подружились, люблять правду,
Мине Батьком звали.

Тому і ви, мої діти,
Бідним помагайте,
Дмитра Валю і їх дітей
Щиро покохайте.

Абондан
21.12.1953.
І. Максимів

Хтось скаже, а може і ви діти так скажете:
шанували, а нагнали? Так ни думайте. Дмитро і Валя ни
хотіли і слухати, як я задумував десь від них перенестись,
та совість мучила мене, бо я три роки Дмитрів хліб псував,

а нічого не робив, бо ні було що. А три роки бути гостем, то забагато, а іншого притулку ні було то й їв їх хліб. Коли ж французький уряд взяв в свою опіку старих і німечних чужинців і дав притулок і повне утримання, то був би гріх сидіти на плечах козійця. Та Дмитро і Валя і типер мене ні пускали, та я сам насилу порішив від них піти до пансіону, а причина проста: Дмитро має одну жінку і троє діточок, а я шестий дармоїд, а ні забувайте, що у Дмитра тільки дві руки і то друхлаві. Польська поліція ні жартувала та й в бігунові двері пальці закладала, а карабінами під груди та по плечах гатила. А типер доля змушує Дмитра лізти в живу могилу: 600 метрів під землею і там вугілля добувати. Там вугля ему вже ногу добре позначило, та від смерти ні сховаєшся.

А его дружина Валя з Коваленків теж на здоровля бідна, бо як мала 6 літ, то вже пекло кушала.

Про 1932 - 33 рік цілий сьвіт знає, яку жахливу смерть Українському Народові московські сатрапи приготували 10.000.000 українського народу згинуло з голоду таки самим московським медведем з планованим голодом, і , то в двадцятім столітю. Та голод не пані на сьмітнику люди порпали.

А на сам Свят-Вечір голодні діти пішли по міські Харкові, може б хто дав яку окрушину на Свят-Вечір. Валя, маючи 6 літ, взяла 3-х літнього брата Павла і пішла по місті шукати добрих людей, може хтось викине через вікно яку шкірку. А катин московські, заїхали автами /звані чорні круки, без вікон/, накидали голодних босих дітей повні авта і тут Валя з 3-хлітнім братом попала. Позамикали і вивезли поза Харків около 45- клм. і 2 незнанім лісі висипали дітей в глибокий рив. Мороз... сніговія, діти дрібні, голі, босі голодні. Чи. може бути страшніша трунва? Та то вже пекло, не трунва... А гуманітарний сьвіт що на те ?! Захід стискає Сталінови мед-

вежу руку, визнає ССРСР правним господаром над українським народом. Антанта триюмує і могорич запивав з катами москалями.

Валя не чикав смерти на місци, бере 3-хлітнього братчика на плечі і йде, куди очі несуть... Вийшла а лісу, зобачила сельце невелике, добилась до першої хати, на щастя господні українці. Валя вже знала, як Тато і Мама називаються та звідки. А що Кость Коваленко мав у Харкові склеп, то ті господарі їх знали, дітей загрили, погудували через сьвята, а по коляді відвезли Валю і Павла до їх тети /маминої сестри/ на друге село. Ось так Валя вернулася з пекла, а решта дітей пропали в заметелях. І їх тета вже не пустила до Харкова, а забрала ще їх маму до себе на село, бо їх хату і склеп ССРСР забрав та куркульом его зробили, а тата заарештували і заслали в Сибір. А Валя з мамов і братом Павлом жили в тети до 939 р., а тато 940 року повернувся з Сибіру. А як прийшли на Вкраїну німці, то Валя 1942 року втікла до Німеччини. Ось ся саме Валя мене татом звала. А як я 1953 р. 14 січня від них відїздив до згаданого пансіону, то Дмитро і Валя прашали мене сльозами та й тепер про мене ни забувають, тай відвідують вони мене, а я їх. Валя з раю пекельного вийшла цілою, зате здоровля згубила і в тім раю пекольнім назмітала цілу купу хорі б, а з між всіх хорі б Валя найбагатша на недугу нервову. Як зачне співати дітям...а часом і свої отарі дитині, то сьміх збирав... Я не раз єї натекнув... а Валя засьмієсь тай каже: або я знаю, що співаю?!.. Та помимо всього Валя мав золоту душу.

Абондан

22.12.1953.

І.Максимів.

РИДАНЯ ПРОЩАЛЬНЕ

Амінь здаєсь вже міні.

А хто закрие очі, - чужі.

А діти, внуки де мої?

А чи простить Бог міні?

Був Батько, Мати і жона,

Були діти, внуки, а нема.

Була доля, а де ж вона?

Буду плакати до кінця я.

Царі були горді товські,

Цариці купались в молоці,

Царинята родились без царів,

Цар сил Небесних їх змів.

Довго плакати ще я буду,

Давно я бачив тебе,

До тебе полинуть я хочу,

Дитятко моє дороге.

В колисці прощав є тебе,

Серцю риданя було,

Вже на склоні сонце,

Воно без діда само.

Не бачив тебе давно я,

Ни хоч сказати, чи ти мя,

Не забуло мене одинока я.

Найдорожча душа моя.

Забув Тато, що Батька мав,

Забула про мене Мати твоя,

Забула стара мужа свого,

Забули діти Батька слабого.

Така то вже доля моя,

Такий щербатий світ,

Таку зарплату вірному дають.

Та дай Вам «Боже» сотку літ.

Як сотка літ пройде,

Я поверну до вас,
Я живу, плачу щодня,
Янголи покличуть всіх нас.

Ще спали, як я прокидався,
Ще лиш зріло, поцілувала,
Щеміло серце, рвалось,
Щось сказати нездужала.

Ішов куди незнаю де,
І коли верну, душа незнала,
І хто прийме мене,
І дочка Ольга мене догнала.

Куди ви, на кого мене лишили?
Куди подітись я маю,
Кажіть, як маю жити, кажіть,
Коли не кажете, не йдіть.

«Бог» Батько тобі доню,
«Бог» най має в опіці тебе,
Бо він Наш великий Творець знає,
Будь доню Олю з «Богом» все.

Мої внуки хай знають,
Моїм всім треба знати,
Мамо: - кажіть най не забувають,
Махни Олю рукою най гуляють.

Дармоїд плаче, усі забули,
Дай сил, щоб повернути,
До дітей внуків, щоб попрощали.
До суду віку вже заснути.

Сурми заграють на штири боки
Суд настане, закриє кін,
Судійов буде сам Христос "Бог",
Смерти і мукам кінець. АМІНЬ !

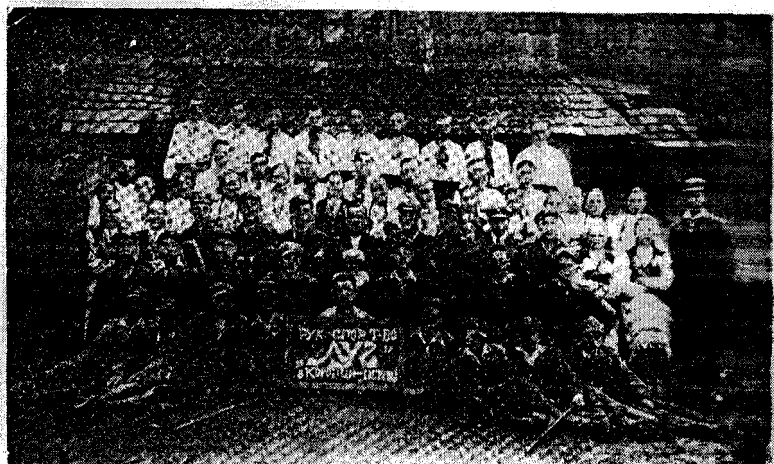
Абондан
24.12.1953р.
І.Максимів.

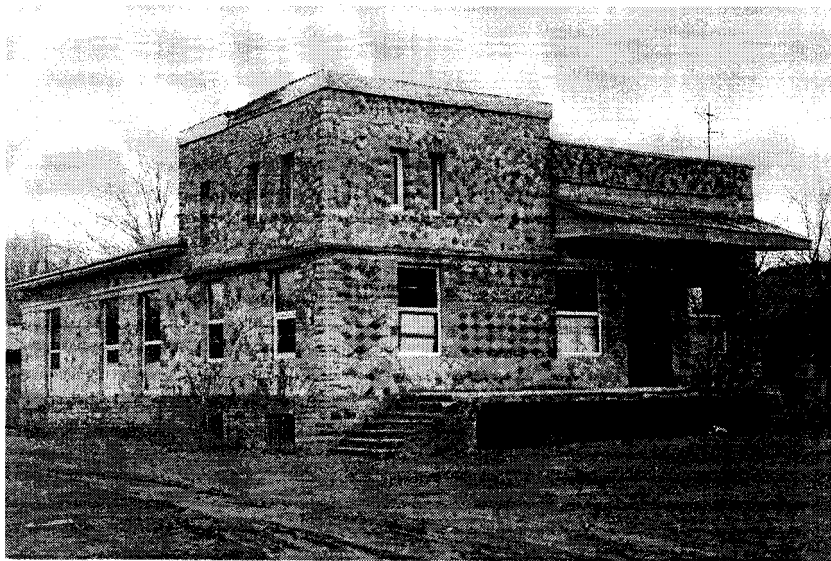
Ілля Максимів

Активні члени товариства «Просвіта»

Коропець—Перевіз. Руханково-спортивне Т-во «Лун»

Приміщення української молочарні в с. Коропець,
збудоване за активної допомоги Ілька Максиміва

НБ ЦНУС

780676

ЗМІСТ

Від упорядника видання <i>Петро Гаврилишин</i>	3
Лірика і проза життя Ілька Максиміва <i>Ігор Мочкодан</i>	6
Вступ.....	10
На початок всього.....	13
Доля.....	15
Родовід Ілька Максимова.....	17
Житяпись.....	20
Заповіт.....	66
Власні вірші зі скитальщини.....	69
А ту еще про своїх і до своїх.....	115
Ридання прощальне.....	121
Фотографії.....	123